UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato in primam Digesti Veteris Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Bartoli A Saxoferrato, In Primam Digesti Veteris Partem, Commentaria.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96393

Visual Library

BARTOLI A SAXOFERRATO,
IN PRIMAM DIGESTI VETERIS PARTEM,
Commentaria.

1 ☞ Inuocatio Diuini nominis fieri debet in quolibet princi-
pio,⁊ quare.
2 Iudeus non inuocat nomen Ieſu Chriſti.
Notarius Chriſtianus conficiens inſtrumentũ inter Iudeos,
inuocat nomen Ieſu Chriſti.
3 Iudeus,q iurauit per Chriſtum,põt cogi ad iuramenti obſer
uantiam, ⁊ Chriſtianus hoc iuramentum recipiens nõ peccat.
4 Scriptura priuata non requirit ad eius eſſe,nec diem nec con-
ſulem, ſecus in publica.
5 Scriptura publica requirit ſignum ſcribentis, ſecus in ſcri-
ptura priuata,
6 Signum notarij,quando apponendum ſit inſtrumento.
Inſtrumentis ſunt apponenda conſueta.
7 Sigillum ſolum non ſufficit ad probationem.
8 Cognomina debent apponi in ſcripturis quando ex appoſi-
tione ſola nominis incertitudo redditur.
9 Nomina verbalia deſignãtia aliquã dignitatẽ,vel aliquod exer
citium,ad quod non ſufficit ſolus actus exercentis,ſed ab alio
dependet,tunc illud exercitium non inducit illum effectum.
10 Noĩa verbalia ſonantia in delictum, qñ ex ſolo acto verificent̃.
11 Mercator non dicitur,qui vno actu mercaturam exercet.
12 Doctor quando dicatur illuſtris.
13 Donatio facta Pape Syluestro per Cõſtantinũ,an valuerit.
14 Frater tenetur dotare ſororem.
15 Imperator non dr̃ ante coronationem, ſed rex Romanorum.

a RUbrica* hec ſimul
cum Conſtitutione,eſt quedã epiſto-
la: ⁊ diuidit̃ in tres partes. Primo,
ponit nomen mittentis eam, cum no-
minibus ⁊ cognominib⁹: ⁊ durat vſq;
ad verbum, Theophilo.ibi eſt ſecun-
da pars, in qua ponuntur nomina eo
rum,quibus mittit̃ iſta epiſtola, cum
cognitionibus,⁊ durat vſque ad ver-
bum, Salutem.ibi eſt tertia, in qua ponitur ſalutatio,⁊ durat
1 vſque ad finem. Et primo no.† quod hic fit inuocatio diuini no
minis,ſ.Chriſti.Concordat in corpore de queſtore.§.j.⁊ in au-
then.de armis. poſt prin. ⁊ l.in nomine domini.C.de offi.prefe.
pre.Afri.Rationẽ quare fit inuocatio diuini nominis, reddit
glo.in proemio Inſtitutionum.⁊ in authenti.de hered.⁊ falc.in
rubri.collatio,j.⁊ eſt talis, q̃ quandocunq;,⁊ vbicunq; fit in-
uocatio diuini nominis,ſequit̃ bonum initiũ,melius mediũ,⁊
optimus finis: vt in corpo.quomo.opor.Epiſ.in prin.Et certe
hic dubitatur de vno,vt in gl.quadam antiqua,que cõiter non
habetur,⁊ querit q̃uo eſt hoc poſſibile,q̃d inuocatio Ieſu Chri
ſti,fuerit facta hic,cum oẽs iſte leges fuerint facte per Paga-
nos? Et r̃ndet hic.⁊ Inſti.in proe.⁊ j.tit.j.ſup rubrica.Et vo-
luerũt quidã dicere,quod quãuis hoc ſit,nihilominus ille,qui
loquit̃,vt eſt Iuſtinianus,põt hoc facere,q fuit huiuſmodi cõ-
ſtitutionis cõpilator. Itẽ non loquit̃ hic de legib⁹,ſed loqui-
tur de compilatione ſua,quaſi dicat, quod illis nõ licuiſſet hoc
nomen inuocare,q̃ non credebant in eum.Gl.hoc non probat.
Tu proba,q̃ illis,q non credũt in Chriſtum,non licet aliquid
ſequi illius,nec aliquo modo aſſumere, ne videant̃ in deſpectũ
eius, hoc facere.l.Iudeos.C.de Iude.vbi dr̃,quod Iudei non
poſſunt accipere crucem,in deſpectũ ſiue opprobrium eius, ⁊
2 Chriſtiane religionis,†⁊ ita nec eius nomen inuocare.Ex quo
optime colligitur, quod quãuis tabellio faciat inſtrumentum
b inter Iudeos,[b] poteſt inuocare nomen dñi noſtri Ieſu Chri-
c ſti,[c] ⁊ valet,vt Iuſtinianus hic facit: Sed quero, q̃d in iura-
d mento,[d] pone q̃d Iudeus iuret tibi Chriſtiano,per Chriſtũ,†⁊
3 ſic hic quero de duob⁹, Primo cũ iſte Iudeus nõ poſſit huiuſ-
modi nomen aſſumere,nunquid tñ cogi poſſit ipſum iuramen-
tum obſeruare? Secundo,an ipſe Chriſtianus,q hoc ſacramen
tum recipit,aliquo modo peccet? Et certe hoc vr̃ Inn.dicere,
quod quãuis ille non poſſit iurare, cogatur tñ ſtare tali iura-
mento.Item q̃d iſte Chriſtianus nõ peccet,q̃ in ſua poteſtate
non erat,iurare,vel non iurare,vt ipſe ꝓbat quaſi ad textum,⁊
ipſe ponit in c.⁊ ſi Chriſtus,extra de iureiu.ꝑ c.mouet.xxij.q.j.
Item no.hic modũ mittẽdarum,literarũ,vel epiſtolarũ. Sed
tñ aduerte,q̃ hec ſcriptura põt diuerſificari,a ſcriptura publi-
ca,in qua requirit̃ dies,⁊ conſul.vt in corp.vt prepo.no.Imp.
4 Et tñ in hac ſcriptura non eſt, ⁊ ſic vr̃,† q̃ in ſcriptura priua-
e ta[e] non ſit neceſſarius dies,⁊ cõſul. Sed tñ ſecũdum Pet.hoc
vr̃ falſum,per finem huius conſtitutionis. Sed ſalua eius re-
uerentia,in hoc non bene reprehendit,q̃ ibi nõ eſt certus dies
appoſitus, nec ſpecificatus, q̃d eſt neceſſarium in inſtrumento
publico,ſeu ſcriptura publica,⁊ non in priuata,vt hic.quã opi
nionem teneo.⁊ probat tex.in l.cũ tabernam.j.de pig.in §.idem
queſijt,hoc etiam expreſſe tenet Gul.de Cug. licet non exami-
net,in l.j.de iuſt.⁊ iure.tñ venit examinandum propter cõtra-
rietatem legũ,maxime l.ſcripturas.C.qui po.in pig.ha.de qua
dicam in l.j.§.editiones.j.de eden.Sed circa hoc vide vnam gl.
in l.i ſumma.§.Idẽ Labeo.de aqua plu.arcẽ.⁊ ibi gl.allegat di
ctam l.cum tabernã.§.idem queſijt.Itẽ eſt alia dr̃ia inter ſcri-
5 pturam publicam,†⁊ priuatam,q̃ in ſcriptura publica requi-
f ritur ſignũ[f] ſcribẽtis, ad ſuũ eſſe,vt ſignũ tabellionis,vt in cor
pore de inſtr.cau.⁊ fide.ver.oportet autẽ.colla.vj.§.ſed ⁊ ſi in-
ſtrumenta.⁊ Inſti.de publ.iud.§.itẽ lex Cornelia. vbi ponitur
ratio quare ſignũ debeat apponi. Ad quod l.fi.§.nec callidis.
C.de aſſeſſo.ibi,ſignum, q̃d ſolitum eſt chartis imponat. Se-
6 cundo† aduerte[g] ad vnam q.magnam,quam habui in iſta ciui-
g tate de hoc,⁊ dicebã tunc,quod text.non dicunt,q̃d apponatur
ſignũ in inſtrumento,q̃ quãuis dicant ſi apponatur,q̃d facere
habet,tñ non vrgent quod apponatur, tñ dixi,quod ſunt ap-
ponenda que conſueta ſunt poni,vt no.glo.in verbo auctore.in
aut.vt prepo.no.Impe.colla.v.⁊ ideo ſi conſuetum eſt ſignum
h apponi,[h] apponatur,alias nõ debet de iure apponi,cum ſignũ
non ſit de illis, que de iure poni debent. Allegabam ea que no.
gl.in l.generali C.de tabu.li.x.⁊ Iacob.de Are.in l.ad teſtiũ.§.
ſi q̃s.j.d teſta.vbi allegat d.l.generali.Et ſic ex dictis gl.⁊ Iac.
de Are.poteſt inſtrumentum ſuſtineri: alias ſic fieri,vt glo.in
preal.l.generali.ponit,.q̃d etiã ponit Spe.de inſtr.edi.§.j.vſi.
7 ponit aũt. Item† quero,ſi eſt ſolum ſigillum mittentis,an ſuf-
ficiat ad declarationem epiſtole, cum h̃ nõ videat̃ h̃ poſitũ,nec
expreſſum,de quo vr̃ haberi tex. in l.ad teſtiũ.§.ſi quis.j.de te-
ſta.q̃ ibi dr̃, q̃ eſt neceſſe quod teſtis ſubſcribat ſe,⁊ tñ dicitur
8 ibi,quod ſigillauit,q̃d no. ¶† Quero,nunq̃d ſit neceſſe in epi-
ſtola,q̃d hec cognomina apponãtur? Ti habes gl.q̃ ſi ex ſola
nominis cõmemoratione reddit̃ incertitudo,recurrit ad iſta co
gnomina,vt ſi ſunt duo Titij ⁊ duo Ioannes, tunc dr̃, Ioãnes
talis,vt habes gl.in l.hac conſultiſſima.in prin q teſt.face.poſ.
Adde l.ad recognoſcẽdos.C.de inge.ma. Item dr̃ hic, Impe-
rator.dicit hic gl.exponendo ex poteſtate,vt q̃ imperat ſubdi
tis.Aduerte,q̃ ex hoc vr̃, quod etiam pater,dñs vel Abbas,
poteſt dici Imperator,q̃ pater imperat filijs,dñs ſeruis,ab-
bas monachis,q̃ noĩa verbalia ſem per ſignificant ſcdm nomen
verbi.l.j.de iuſti.⁊ iur.ibi, eſt aũt ius ⁊c.⁊ Inſti de tute.in pn.
9 Sol.dico q̃d hec† nomina verbalia,interdũ habent deſignare
aliquã dignitatẽ, vel aliq̃d exercitium, ad quam vel ad q̃d non
ſufficit ſolus actus exercentis,ſed habẽt ab alio depẽdere,⁊ il-
lud exercitiũ illius nominis verbalis,nõ habet inducere illum
effectum,vt dr̃ in doctore,qui dr̃ a docendo,tñ vt poſſit eſſe do-
ctor,oportet ex quodam medio optimorũ doctorũ conſpirante
conſenſu,ad inſignia doctoratus peruenire,vt ꝓbatur in l.ma-
giſtros.C de profeſ.⁊ medi.⁊ ideo ſi non habet iſtud preambu-
lum non dr̃ doctor.ſic in propoſito Imperator habet dignita-
tem,que non dependet ex ſolo nomine,ſed etiam ex quibuſdam
preambulis,vt ex electione,⁊ coronatione,vt in c.venerabilem.
extra de electio. Ita in ꝓpoſito pater vel dñs,vel Abbas non
dicit̃ Imperator,q̃ ex ſolo nomine depẽdet a ſeipſo. Interdũ
10 iſta† nomina verbalia ſonãt in delictũ,vt calũniator ⁊ preuari-
cator: tũc ex vno ſolo actu verificant̃.l.athletas.§.calũniator.j.
de his q no.infa. Fallit in tribus nominib⁹, que q̃uis ſonẽt in
delictum,nihilominus ex vno actu ſolo,nõ dicunt̃ verificari: vt

in abigeo, qđ eſt nomen verbale, ab abigo abigis, vt l. fi. ſ. de abi
geis. prope finem, ⁊ eo. ti. l. j. ibi non tenetur, vt abigeus ⁊c. Itē
in errone: q2 ex vno ſolo actu non dicitur erro: ſed vbi frequen-
ter ſine cauſa vagat̃. l. quis ſit fugitiuus. ſ. errone. de edi. edic.
Item in plagio. l. ſi abducta. cū ſua gl. C. de furtis, vbi plagium
cōmittitur, qñ ex conſuetudine qs habet ſurripere ſeruos alie
l nos, non vbi ſemel tm̃. Item fallit[l] in mercatore, l. j. ſ. j. in gl. in
ver. oēs. ſ. de tribu. vbi mercator ꝓprie eſt ille qui plures facit
m negotiationes,[m] non vnam tm̃, quod no. Sed regulariter dico
cōmitti, ſm vulgi opi. licet hoc nō liqueat, ⁊ probatur, q2 dici-
mus in artifice, quod ille appellat̃ ꝓprie, quem vulgus appel-
lat artificē. Vide pro hoc l. ſciendū. ſ. illud. de edi. edic. Modo
circa vltimā partem oppo. ⁊ vr̃, ꝙ rubrica hic poſita non pro-
cedat ibi, ſemper Auguſtus ⁊c. q2 verbum, ſemper, habet deno
tare perpetuitatem. l. j. ſolu. matri. Sed nos videmus ad ocu-
lum, ꝙ imperator minuit imperiū qñq3, vt qñ Coſtantinus do
nauit Pape Syluestro. Gloſſa ſoluit quod hic habuit reſpe-
ctum ad id qđ rationabiliter eſſe debuit, non aūt ad id quod ac
cidit de facto: vt alias diximus, quod matrimonium eſt indiui-
duum: ⁊ tñ interdum ſeparatur. Item quod dr̃ hic, ꝙ fuit fili⁹
Iuſtini, non vr̃ verum: ſed fuit filius Conſtantini. xvij. q. ij. c. ha
11 beo. Sol. Iuſtinianus† dicitur[n] a iuſtitia, ibi vero de alio Iu-
n ſtiniano loquitur: q2 plures fuerunt Iuſtiniani. Itē opp. q2 dr
hic ꝙ illi quibus tranſmittebatur iſta epiſtola, dicuntur maio
res nobis. Imo vr̃ ꝙ non. C. de digni. per totum, Sol. interdū
dr quis antecedere aliqua dignitate: vt ibi, interdum reſpectu
ſcientie vel morum: ⁊ tunc loquitur hic. Ita ſentit gl. hic, ⁊ bñ.
12 Item opp. dr hic. † ꝙ ſunt illuſtres. Contra. q2 doctores[o] non
o ſunt illuſtres, niſi certo tēpore legant: vt C. de profeſ. qui in vr-
be ꝯſtan. lib. xij. l. vnica. Sol.[p] Hec intelligitur ſm illā. Vel dic,
ꝙ hic vr̃ loqui de illis illuſtribus, qui abſque doctoratu erant
alias illuſtres: ⁊ vtraq3 ſolutio eſt bona ⁊ vera. Item dicit̃ hic
ꝙ hec ſalutatio tranſmittit̃: ⁊ ſic miſcet iſtā cōpilationē ⁊ cōpi
lationem codicis, imo vr̃ ꝙ ſeparatim poni debeāt: vt primo il
la Codicis, ſcđo, Digeſtorū, tertio Inſtit. de quo vide tex. hoc
ponentē in l. ij. C. de ve. iure enu. Itē qđ dr Auguſtus, dicit gl.
13 q2 ſemp augeat. Et ſic† quero nunquid donatio facta per Con-
p ſtantinū Pape Syluestro, valeat vel non.[p] Et primo vr̃ ꝙ nō
valuerit: q2 dz augere: vt hic. Sed donatio eſt dilapidatio que
dam, vt l. filiuſfa. ſ. de dona. ⁊ l. cum de indebito. ff. de probatio-
nibus. Et ſic non valet, ex quo ſua intereſt augere, nō minuere.
Donare. n. eſt minuere, vt ſ. probatur, ergo ⁊c. Preterea ſi va
leret, ſequeretur ꝙ imperium poſſet annihilari, q2 ſicut ipſe fa
cit, ita ſucceſſor eius poterit, ⁊ tñ eius actus ſucceſſori preiudi
care non pōt. l. digna vox. C. de legibus. ⁊ iſtam opinionē tenet
gl. in corpore quō oportet. epiſ. ſ. i. vbi hanc qō[n]em diſputat, ⁊
finaliter tenet, ꝙ non valet. quam opinionem ſequitur hic Ia-
cobus de Beluiſo, ſed in cōtrarium facit, q2 omnis liberalitas
procedens a principe, habet ſpecialia multa. l. cum multa. in pñ.
C. de bonis que liber. ⁊ ſic ex quadā benignitate ⁊ ſpecialitate
valet. Item ſi non eſt prohibitū principi dare ſeu donare, nec
eccleſie, prealleg. l. cum multa. Item certum eſt qđ Imperator
erat dñs, ratione illius iuriſdictionis, eius qđ donauit: vt in
prin. qōnis, ergo ſaltem ius illud quod ipſe habuit, donauit, qđ
facere potuit. l. ij. domus. ſ. fi. ſ. de le. j. ⁊ l. qui tabernas. de ꝯh.
emp. Itē dicimus ꝙ donādo eccleſie, oīs immenſitas dicit̃ eſſe
menſura. q. d. non pōt videri in infinitum eccleſie eſſe donatum,
vt eſt in ſ. finimus. in corp. de nō ali. ⁊ ſic donatio valere debet.
Preterea probatur ſic: imperium ⁊ eccleſia dicūtur quodam-
q mō fraternizare.[q] vt in corpo. quō opor. epiſ. ſ. j. Sed alia lege
14 cauetur, † ꝙ frater nedum poſſit, ſed etiam teneatur dotare ſo-
rorem: vt l. cum plures. ſ. ſi tunc. gl. ſ. de admi. tuto. ⁊ l. non oī.
C. de admi. tu. ⁊ ibi Azo ⁊ gl. in l. ij. C. ad macedo. Ita ergo in ec
cleſia nedū ꝙ poſſit frater eius, ſc3 imperium donare ei, ſed te-
r netur eā dotare, vt dixi. Preterea probo[r] etiam ſic illud, qđ fit
s in ſignum remunerationis, non dr donatio:[s] vt l. ſed ⁊ ſi lege. ſ.
cōſuluit. ſ. de pet. here. ⁊ l. Aquilius. ⁊ l. ſi pater. ſ. ſi quis. ff. de
dona. Si igitur hoc eſt verum, ſequitur ꝙ Cōſtantinus donās,
fuit ille qui liberatus fuit a lepra, quare ⁊c. Item in cā remune-
rationis eſt debitum: in tm̃ q' etiam ex his que alias prohibent̃
alienari a iure: conceduntur tñ illo caſu, vt l. iubemus nullam.
C. de ſacroſan. eccle. Sic ergo in ꝓpoſito. Quid dicendū? Guil.
tenet hanc partem, pro cuius opi. vr̃ gl. licet ipſe eam non alle-
get, in l. i. de offic. prefe. vrb. Videte, nos ſumus in terris ami-
cis eccleſie: ⁊ ideo dico, ꝙ iſta donatio valeat. Sed ſi qs vellet
tenere opi. ꝙ nō valuerit, poſſet rñdere ad contraria, ⁊ probare
opi. ſuam ꝑ caſum d. l. digna vox. Et dico ꝙ eſt verū, ꝙ pōt do-
nare ob meritum in reb⁹ particularib⁹. Item dotare Eccleſiā
tanquam ſororē, ſed illa donatio fuit reſpectu iuriſdictiōis, vt
haberet temporaliter ⁊ ſpūaliter iuriſdictionem. Sed lex ali-
bi dicit, ꝙ Imperiū iſtud ſi millies Imperator vellet a ſe ab-
dicare, nō poſſet, niſi ſuperiori daret, vt l. legatus. ſ. de offi. pñ.
Modo ſi hoc eſt verum, donatio illa nō valuit. Ad ꝯtria eſt rñ-
ſum vt dixi. Ex quo ſequit̃, ꝙ Papa nō habet iuriſdictionē ali-
* quā, ſed volēs fauere Eccleſie, dico ꝙ illa donatio valuit.* Et
ad d. l. legatus. rñdeo, ꝙ Imperator ⁊ Eccleſia proceſſerunt a
t Deo,[t] tanquam a cā efficiēte, vt in corp. quō opor. epi. ſ. ergo
donādo Eccleſie, abdicat a ſe, ⁊ dat in manib⁹ ſuperioris ſicut
eſt ipſe Deus, ſed papa eſt vicarius eius, ⁊ ſic quaſi ipſi Deo
donare vr̃: ⁊ ſic eſt rñſum ad l. legatus. Item dr hic, ꝙ Iuſtinia
15 nus eſt Imperator. Quero† qñ quis dicat̃ Imperator eſſe?
v Et dico, q' ante coronationē,[v] nō eſt Imperator, ſed rex Roma
norū. vt eſt tex. in c. venerabilem, extra de ele. ſed poſt corona-
tionem, dicitur Imperator ſiue princeps, ꝓbatur ſ. nam prin-
x ceps ⁊ Imperator ſunt idem,[x] vt in proemio Inſtitutionum.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Ad Bar. ſuper Rubrica proemij, Adde ꝙ iſta le-
ctura ſuper hoc primo libro, non eſt Bartoli, ſed alterius, qui
ꝓ eo legit, excepta l. oēs populi. ſ. de iuſtit. ⁊ iure. Vide in hoc
Iaſ. qui allegat multos ita dicentes, in d. l. omnes populi. ſ. de
iuſti. ⁊ iur. in j. lec. in prin. ⁊ etiam in ij. lect. ad finem.

b ALEX. ¶ Inter Iudeos. Notarius qñ facit inſtrm̃ inter Iu-
deos, inuocat nomen Ieſu Chriſti. Bar. ⁊ doc. in rub. ſ. de ope.
no. nun. Sz qđ de inſtro Iudeorū hereticorū, vel excōicatorū inter
ſe, puta in caſu auth. ſcr̃a. C. ſi aduer. vend. ⁊ in caſu c. cum ꝯtin-
gat. de iureiu. an valeat? Vr̃ ꝙ non, q2 vincula ſacramētalia nō
cadunt in ipſos, q2 nō ſunt de ſacro olim, vel dic ꝯtra, q2 arctat
eos Imperator, ar. l. qm̃. ſ. inter ſe. C. de hereticis. Bal. in c. j.
ſ. item ſacr̃a. de pace iur. fir. per Mo. in c. fi. de iudeis. ¶ Vide
Dec. in l. pactū dotali. nona limitatiōe C. de coll. Georgiū Na
tā in c. quāuis. de pac. in vj. vbi pulchre Fel. in c. j. de fide inſtr.

c ¶ Chriſti. Adde poſt Alex. Iaſ. May. q' i ꝯſilijs Ang. n. xciiij.
eſt q̃dā copia trāſactionis celebrate inter Iudeos, in qua non
eſt inuocatio Diuini nois, ⁊ tñ ꝯfecta a Chriſtiano, eſtq3 iura-
ta, ⁊ ibi Ang. contrariū vr̃ velle, eius qđ voluit Pau. de caſt.
cōſi. mihi c. per Iaſ. hic alleg. cxviij opi. tñ Paul. d caſt. habuit
Ro. conſil. clv. in fi. Inquantū etiā tāgit, an Iudeus poſſit eſſe
tutor, adde late And. Sicu cōſi. xv. Que aūt cōmertia poſſint
habere Iudei cū Chriſtianis, vide Ro. ꝯſi. ccclxxxix. incipiēte
hec dña. Et q̃ ſint eis permiſſa, vide in cōſilijs Bal. conſiliū ſub
ſcriptū a Io. de Lig. Gaſ. Cal. Io. Fab. ⁊ quibuſdā alijs doct.
nu. 266. iij. lib. A quo etiam iudice debent puniri ſi delinquant:
vide per Bal. conſi. cclxvj ij lib. Cal. conſi. ij. de Iudeis. Pet. de
Anch. conſi. xv. Old. conſi. cccxxxiij. ⁊ xxxvi. ⁊ an cōtra Chriſtia
num poſſit eſſe teſtis? vide Pe. de anch. ꝯſi. clxxxix. Et an va-
leat locatio ad lōgum tp̃s facta Iudeo de rebus eccleſiaſticis?
vide Calde conſi. iij. de loca. ⁊ an filij Iudeorum baptizari poſ-
ſint inuitis parentibus? vide eundem conſi. ij. de Iude.

d ALEX. ¶ In inſtro. Et iſtud facit vtrū Iudeus poſſit eſſe teſtis
ꝯ Chriſtianum, ⁊ in iudicijs, Dic qđ non, ſed in ꝯtribus forte ſic.
l. qm̃. C. de heret. Quis erit iudex in cauſa periurij? vide Pe.
de Anch. in regula, ea que. in q. vj. de reg. iur. in vj. ⁊ an Iudeus
poſſit iurare per Chriſtū, vel virginē, vide gl. no. ꝙ non. in aut.
iuſiuran. qđ preſt. ab his, ⁊c. in pñ. in gl. ſuper verbo, Chriſtū.
⁊ ibi Ang. ꝑ doc. ⁊ maxime Imo. in c. ⁊ ſi Chriſtus. de iureiur.

e ALEX. ¶ In ſcriptura priuata. An ſcriptura priuata debeat
continere diē ⁊ conſulē? gl. in l. in ſumma. ſ. idē Labeo. de aqua
plu. arc. ⁊ ibi Bar. dicit, ꝙ in inſtrumentis publicis obligatio-
nis, non requiritur dies ⁊ conſul. Et vide que dixi poſt Bart.
in l. cōtractus. C. de fide inſtru. Adde vnū qđ voluit Io. And.
in c. cum nobis. in nouella. de elec. ad fi. qđ qñ hora eſt de cōſue-
tudine vel de natura actus, expreſſio diei habet̃ pro expreſſiōe
hore, ſequit̃ Bal. in c. j. de milit. vaſal. qui contu. eſt. pro hoc fa-
cit quod dixit Inno. in c. cū nobis. de elec. ꝙ ſi in citatione non
apponatur hora, intelligitur de conſueta, ſm eum in d. c. cū no-
bis olim. hoc tñ vr̃ limitandum, niſi eſſemus in caſu in quo com
putaremus tp̃s de momento ad momentū, per id ꝙ no. voluit
Raph. in l. i. ſ. dies. qñ appel. ſit. Et dum ſ. allegaui Io. And.
in c. cum nobis. adde Bald. in l. i. C. quō ⁊ quando iudex. ⁊ per
Bar. in conſi. iudex ſtatuit. ¶ Adde an ſcriptura priuata re-
quirat diem ⁊ conſulem, Abbatem ꝯſi. lxxxviij. ij. lib. Bal. ꝯſi. x.
iiij. lib. Alex. conſi. xx. iiij. lib. Felin. cap. i. de fide inſtru.

f ALEX. ¶ Requirit̃ ſignū. An in ſcriptura notarij requirat̃ ſi-
gnū? Adde qđ no. gl. ſup. ver. delete. ⁊ ibi habetur in c. inter di-
lectos. de fide inſtr. ⁊ de ſigno ꝑ Bal. in l. ſcripturas. C. q poti.
in pig. ⁊ qđ ſ. pri. dixi, ꝑ Io. And. poſt Spe. i tit. de inſtru. edi.
ſ. breuiter. per Cy. ⁊ Bal. in l. ꝯtractu. in fi. C. de fide inſtr. ꝑ Ang.
in aut. de tabel. per Bal. ⁊ Ang. in l. Lucius. verſi. q̃rūt hic q-
dam. ff. de ceſta. mili. ⁊ dicit Imo. in c. j. de fide inſtr. qđ cōiter te
net̃, qđ nō ſit de ſubſtantia. ¶ Adde an ſignū ſit de ſubſtātia ⁊

alia que requirunt ad eſſe inſtrumenti. Ang. cōſ. cix. Cal. cōſil.
cxxx. ¶ Uide Feli. late tāgentē articulū in c. j. de fide inſtru.
g POMA. ¶ Aduerte. An in inſtrumēto notarū req̄ratur ſi-
gnū? vide ꝑ Alex. in rub. ff. de no. ope. nū. Bar. in l. ad teſtiū.
§. ſi qs ex teſtibꝰ. de teſt. gl. in l. generali. C. de tab. lib. ⁊ q̄ vult
ẽt apponi diē ⁊ ciuitatē, in qua fit inſtrumētū, ſicut cōſuetudo
Alex. cōſi. xxxvij. in iij. vol. Fel. in c. j. de ſponſa. in iij. notabili.
h ALEX. ¶ Signū apponi. Signū nō eſt de publicationibꝰ,
de conſuetudine, ergo apponēdū. Adde Bar. in l. ad teſtiū. §.
qs ex teſtibus. ſ. de teſt. Bal. in l. cōparationes. C. de fide inſtr.
⁊ ꝙ no. Spe. in ti. de inſtr. edi. §. breuiter. verſi. in fine aūt. ⁊c. ⁊
ibi Jo. And. gl. ⁊ Jmo. in l. ij. §. ſi dubitet. ſ. queadmodū teſta.
aper. moder. in rub. ff. de ope. no. nun. Jmo. in l. ſi ita ſtipulatꝰ.
§. Chryſogonus. de verb. obl. per Bal. in l. j. §. j. in prin. ꝯ. de e-
den. Ang. in §. ſed ⁊ ſi inſtrumēta in aut. de inſtru. cau. ⁊ fide.
i ALEX. ¶ Quia impat. Adde no. ꝑ Bar. i l. j. i fi. de iu. om. iud.
k ALEX. ¶ Sonāt in delictū. No. Bal. in ru. C. de ꝯſti. pe in fi.
l ¶ POMA. ¶ Jtē fallit. Uide de materia aliqua, ꝑ Alex. in
l. cetera. §. ſed ⁊ ſi qs. ff. de le. j. Et vide tex. ⁊ ibi Prepo. in c. ſi
qs. xviij. diſt. Pan. in c. j. de iudic. in fi. ver. itē fallit in mercato
re. Are. c. clerici. eo. ti. Anch. in c. canonū ſtatuta, de cōſti. ⁊ Fe
li. ẽt in d. c. clerici. ⁊ Jaſ. in l. ſcriniarios. C. de teſt. mili. ⁊ Car-
di. in pe. Cle. in pn̄. ⁊ aliqd ꝑ Bal. in l. ſeruus tuus. C. de exer-
ci. Jaſ. in l. ſi qs ex argētariis. ff. de edēdo. Et anteq̄ uā merca-
tor gaudeat priuilegio mercatorū alicuius ciuitatis, oportet
maiorē partē ſuorū bonorū in mercātia, ſeu in exercitio mer-
cātie. Jta Alex. in cōſi. ſuo. cviij. inci. viſo themate. in iiij. vol. ⁊
ſeq. Jaſ. in l. ſcriniarios. C. de teſ. mili. Pau. in c. j. circa fi. de iu
di. Et de materia qs ꝓprie dicat mercator, artifex, negotiorū
geſtor, ⁊ ſimiles, vid multas remiſſiōes ꝑ do. Feli. in pe. Bre.
¶ Uide etiā Areti. cōſi. xxix. diligēter ⁊ mature. vj. dub.
m ALEX. ¶ Negotiationes. Mercator nō eſt ille, qui ſolū vnā
mercātiā facit, ſed multas, ⁊ melius eſt, ꝙ vulgi opi. ſic appel
lat. Jdē de artifice. Et de hoc Bar. in l. legatis. de le. iij. ⁊ in l.
mariti. §. j. ſ. de adul. Bar. in rub. C. de cōſti. pec. in fi. ⁊ ibi vide
tur tenere cū Bar. ſubdit tū ꝙ eo caſu, quo vnā ſolā negotia-
tionē exercet, dicit mercator ſi eſt ꝓfeſſus vl matriculatꝰ. Ad
de ꝙ voluit Ale. ꝯſi. cvij. iiij. li. An autē mercator vſurarius
gaudeat priuilegio mercatorum: vide Bald. conſi. cclx. lib. iij.
n ALEX. ¶ Juſtinianus dicitur a iuſtitia. Et vide Moder. in
rubri de verbo. obligationibus.
o ALEX. ¶ Quia doctores. Utrū doctor ſit illuſtris, ⁊ an di-
catur habere dignitatē: adde Bar. in l. ex eo. de teſta. mili. ⁊ in
ꝓemio C. ⁊ hic vult allegare l. j. C. de profeſſor. q in vrbe Con
ſtan. li. xij. vide Bal. in l. j. C. de aduoc. diuer. iu. ⁊ Bal. in j. cō-
ſti. C. ⁊ qd ibi dixi.
p ALEX. ¶ Ualeat vel non. An valeat donatio facta per Cō-
ſtantinum Romane eccleſie, aliquid ꝑ Bald. in proe. Feud. ⁊
Bal. in c. j. §. ſi qs per trigin. ſi de feud. fue. contro. ⁊ ibi vr te-
nere ꝙ valuerit, vt dixi, ſcdm eum, poſt Bar. in l. prohibere. §.
plane qd vi aut clā. Et adde ꝙ donatio facta Romane eccleſie
valet abſq; inſinuatione. vt in aut. itē a priuatis. ⁊ ibi Bal. C.
de do. Bal. i l. filio quē pater. ſ. de lib. ⁊ poſth. ⁊ ibi Ang. Bal.
hic, in prin. Codi. vbi plene de hac q̄ſtione poſt Jac. Bu. ⁊ ibi,
⁊ ꝑ Jmo. in rub. de verb. obl. ⁊ Bal. hic in ꝓemio. Ang. not. in
l. ſi certarū. in prin. ff. de teſt. mili. ⁊ ibi Bal. ꝑ gl. in cle. j. in ver
bo, Cōſtātinū, de iureiur. ⁊ oīno vide que no. Spe. in tit. de in-
ſtru. edi. §. nūc aūt. ver. ſi. An ſi Jmperator dotet eccleſias, ⁊
priuilegia cōferat, ſucceſſor reuocet, vide Bal. in l. pe. C. de bo
nis q̄ li. ⁊ ibi etiā ecōtra, an Papa poſſit alienare terras ⁊ ci-
uitates eccleſie? De ꝓdictis etiā vide per doctores in cle. j. in
fi. de iureiur. ꝑ do. Jo. An. in ti. de pa. coſtā. in ꝟbo, ſucceſſorū.
Bar. in l. pen. ſ. de offi. ꝓſi. ¶ Adde ꝙ Abb. cōſi. xxxiiij. j. li. di-
cit ꝙ nō eſſet ꝓcul. ab hereſi reuocare in dubiū an donatio fa-
cta ꝑ Cōſtātinū valuerit. De quo etiā per Alex. cōſi. lxxxvij.
ij. li. Pau. de Ca. cōſi. lxxij. Et de alienatione Pape, vide Bal.
cōſi. xxxviij. j. li. Pau. de Ca. cōſi. cclxxxiiij. ⁊ ſequenti. Uide la-
te Fel. in c. ſolite, circa fi. de maio. ⁊ obe. Are. in ru. ff. de ꝟ. obl.
Alexand. conſil. xxiiij. ponderatis his que in themate. libr. v.
POMA. Uide Panor. conſi. lxxxij. volu. j. cōſi. xxiiij. ⁊ Areti.
in rub. ff. de ver. ob. Feli. in proemio Decre. aliqd per Bar. in
l. pen. ff de offic. preſi. vbi vr tex. facere ꝙ non valuerit. Uide
etiā Ale. ſed remiſſiue, in ru. ff. de verb. obli Car. conſi. cxxxvij.
⁊ conſi. vlti. Panor. in c. intellecto. de iureiur.
P. PAV. P. ¶ Uide Are. in ru. ff. de ver. ob. vide Ale. in l. filio
quē pater. ff. d li. ⁊ poſt. ⁊ paulo poſt i ꝟ. Jtē i cā renūtiatiōis
pūt als ꝓhibita alienari d quo ꝑ Jaſ. in l. ex h. ff. d iuſti. ⁊ iure.
q ALEX. ¶ Fraternizare. Jmperium ⁊ ecclia dnr fraterniza-
re. Uide Bal. in l. bene a zenone. C. de quad. preſcrip. ¶ Adde
ꝓ predictis, qd voluit Ro. conſi. cccxcvij. qd ſi l. quoties. de rei
vendicatione. locum habet in eccleſia, eodē mō in Jmperatore.
r ¶ POMA. ¶ Preterea probo. Uide Abb. in rubr. de dona.
Et pro hoc videtur bonus tex. in l. ſi quis pro vxore. §. ſi. ff. de
dona. inter virū ⁊ vxo. Uide tex. ⁊ ibi gl. in l. ſi pater. §. j. ff. de
dona. Pau. conſi. xxxij. ad fi. conſi. ij. volum.
s ALEX. ¶ Donatio. Uide qd ſcripſi poſt Bar. i l. j. ſ. de dona.
* CLAV. DE SEIS. ¶ Ualuit. Jn queſtione an donatio facta
per Conſtantinū Syluestro pape, Bar. concludit: ꝙ valet. vl-
tra eū vide remiſſiōes infinitas. Et de hac queſtione vide per
Alex. in l. filio. in prin. ſ. de liber. ⁊ poſth. ⁊ ponit etiā de dona
tione, que fit per principem nullo ſibi iure reſeruato. ⁊ Felin.
in c. ſolite. de maio. ⁊ obed. in fin.
t ALEX. ¶ Proceſſerunt a Deo. Papa ⁊ Jmperator proceſ-
ſerunt a Deo, ⁊ Jmperator habet imperium a Deo. c. j. in pn̄.
de pace tenenda, ⁊ eius violat. ⁊ ibi Bal.
v ¶ Coronationē. An ante coronationem ſit Jmperator, ⁊ pri-
uilegia poſſit concedere? vide late Felin. in c. eam te. de reſcri.
Decium conſi. cxciiij. viſo tenore pri. du.
x ALEX. Sunt idem. Princeps ⁊ Jmperator ſunt idem, vide
Jmol. in ru. de verb. oblig.

1 ☞ Omne ⁊ totum differunt.
2 Sanctio pluribus modis accipitur.
3 Jmperator an ſit dominus rerum particularium.
4 Jmperator, an poſſit rem meam alteri dare.
5 Ciuitas legē condendo, non poteſt auferre dominium rei mee.
6 Jmperator quando poſſit mihi auferre dominium rei mee per reſcriptum.
Lex, ⁊ reſcriptum Principis differunt.
7 Defenſorē ſeu protectorē aliquem ſuſcipere, quid importet?
8 Peritis quando credatur, ⁊ an deponant cum ſacramento.
9 Et quando vnus ſolus ſufficiat.

OMnem. Jſta conſtitutio diuiditur in quinq; partes. Prima vſq; ad
verſi. ſed cum vos. tractat in genere poſt copi-
lationē factā de neceſſario tradendo modum le
gendi iſtam ciuilem ſapientiam. Jbi ſecūda ps.
vbi ponitur ꝙ doctores debent ſcire quod do-
ceant. ⁊ ſimiliter ſcholares quid eos ſit docendū, ⁊ durat vſq;
ad ver. in tertio autē anno. Jbi tertia, vbi ponitur quid olim
legebatur, ⁊ durat vſq; ad ver. nos vero. Jbi quarta, in qua po
nuntur quid hodie tenendū ſit, ⁊ durat vſq; ad verſi. hec autē
tria. Jbi quinta, que diuiditur in plures partes ⁊ ibi dicā. Et
ſic pone caſū, licet male poſſit poni, qꝛ nō eſt accidētia, facti ꝙ
poſt ꝑfectionē legalis ſcientie, Juſtinianus alloquitur in ſuo
principio, ⁊ tradit modum addiſcendi, alias adipiſcendi, ⁊ ap-
probat illud, ꝙ per eloquentiſſimos viros quos nominauit in
rubrica, factū fuit. Modo opponi. ad principium, qꝛ certū eſt
qd dictio, omnis, ſeu omne, eſt nomē vniuerſale, quod q̄dem ve
rificat ex pluribus, vt l. ſi pluribus. de le. ij. Sed legiſlator lo-
quitur de tota ciuili ſapiētia purgata, que vnica eſt, ⁊ ſic nō cō
uenit iſta vniuerſalis ꝓpoſitio. Cuiꝰ timore gl. exponit omnē,
id eſt, totā. Et ita exponit Ja. de Are. Et ꝓ opi. gl. ⁊ Ja. habe
1 mus gl. †expreſſam, que ponit differētiā inter adiectiuū, totū
* ⁊ omnē, *vt eſt gloſſ. inſti. de ſocieta. in prin. ⁊ ſ. §. itaq; cū. poſt
prin. Jn glo. ibi, que incipit, id eſt totius ſcientie Juris ciuilis.
Uel potes dicere alio modo, ꝙ iſte tex. nō loquit improprie, vi
delicet qd Juſtinianꝰ nō habuit tantū reſpectū ad ſolā ciuilē
ſapientiā, ſed ad multas cōſtitutiōes, ⁊ deciſiones antiquitus
factas, qd voluit ſentire gl. tua. Et ſic videt poſſe dici, qd iſtud
nomen, omne, proprie ſtare poſſit. Jtē quod dicitur hic, quod
ſanctio purgata eſt, ⁊ ſic videtur cōprehēdere etiam eas, q̄ pe-
nā non imponūt, cum tamen ſanctiones penam imponant, vt §.
ſancte. Jnſtit. de re. diui. ⁊ Jnſtitutionibus in proemio. Cuius
2 timore fuit facta g o. que incipit, ſanctionē. †Et appellat ſan-
ctio pluribꝰ modis, vno modo ſtricte, vt illa que eſt penalis, ⁊
de illa nō loquit hic. Alia large, ⁊ de illa loquit hic. Quero, di
a citur hic[a] omnē ſanctionē totius reipublice noſtre, id eſt totiꝰ
noſtri Jmperij. Querit gl. ſuper verbo ſanctionē. nūquid ſecū
3 dum †qd Jmperator dicitur habere dominiū vniuerſalis iu-
riſdictionis, ita ⁊ particulariū rerū? Que queſtio fuit antiqui
tus agitata inter Mar. ⁊ Bul. Et primo videt quod ſecūdū ꝙ
ille eſt dominꝰ vniuerſalium, ita ⁊ ſic particulariū rerū, vt eſt
tex. in l. deprecatio. ad l. Rho. de Jac. ⁊ l. bene a zenone. in prin.
C. de quadri. preſcri. Jtem aduerte, qꝛ gl. hic leges inſerit, que
faciunt ad illā queſtionē, nunqd princeps poſſet donare rē meā
que videtur idem cum prima, ſed tū ſunt omnimodo diuerſe, ⁊
allegat gl. hic. l. itē ſi verberatum. § itē ſi forte. ſ. de rei vend. ⁊ l.
Lucius. ſ. de euic. vbi transfert dnīū illius rei, que erat ſua, qꝛ
nō ſue rei nō poſſet trāſferre dnīum. ar. l. id qd noſtrū. ſ. de reg.

tur. Item ꝑ l. queris. ȷ. de natali. reſti. In contrarium facit, q̄ꝛ
dñium inſolidũ penes duos eſſe n̄ pōt, vt l. ſi vt certo. §. ſi duo-
bus vehiculũ. ȷ. cōmo. Sed ego video qđ dñia rerũ ſunt ſin-
gulorũ, vt inſti. de re. diui. §. ſingulorũ. Ergo non pn̄cipis. Pre
terea, rei vēdicatio datur dño, vt ȷ. de rei vēdi. l. in rē actio. ſʒ
ego video, ꝙ ſingulares homines poſſunt res vēdicare, vt l. j.
de rei vē. ⁊ ſic ſunt dñi. Si ipſi ſunt dñi, ergo nō pn̄ceps. Quid
dicēdũ? Gl. hic determinat ꝓ opi. Bal. ꝙ Imperatoꝛ non ſit
dñs particulariũ rerũ. Ad leges ↄ̄rias, ⁊ ad tex. iſtum, qui di-
cit, noſtre, ⁊ ad l. deprecatio, ⁊ ad l. bñ a Zenone. reſpondet̄ qđ
rōne ꝓtectionis ⁊ iuriſdictionis Imperatoꝛ dicitur dñs mun
b di, [b] q̄ꝛ tenetur totũ mundũ defendere. ⁊ ꝓtegere, ⁊ ſic appoſi-
tio verbi noſtre, pōt referri ad dñum. ⁊ tunc non refertur ad
Principē. Interdum ratione ꝓtectionis, ⁊ tunc referṫ, vt hic.
Itē ꝓbatur, q̄ꝛ ego video ꝙ rōne ꝓtectionis vel adminiſtra-
tionis, dicitur q̄s eſſe dñs, vt l. interdũ. §. qui tutulelam. ȷ. de
furtis. ⁊ l. qui fundũ. ij. ſi tutoꝛ. §. ꝓ emptoꝛe. Et hec opinio eſt
vera, q̄ ſequiṫ hic Ia. de Are. Et ad l. itē ſi v̄beratũ. ⁊ l. Luci⁹
ſ. alleg. rñde ſm gl. hic poſitā in v̄bo ſanctione ad fi. ⁊ eſt vera.
⁊ dicit ꝙ ꝓpter delictũ poſſeſſoꝛis, ⁊c. Alia ſolu. eſt, ꝙ ibi con-
cedebat in fauoꝛē militie, concedendo in p̄mium, ex quo bene
meruerat. Sed ſcđa ſol. eſt vera, ⁊ ↄ̄gruit l. Lucius. ⁊ ibi not.
in gl. Sed ad l. itē ſi verberatũ. non eſt ↄ̄grua ſol. q̄ꝛ ibi gl. di-
cit in §. item ſi forte. ꝙ Imperatoꝛ aliq̄d tradiderat poſſeſſori,
a quo transferṫ iſta poſſeſſio: ſed ſi eſſet verũ qđ ꝓpter delictũ
poſſidētis hoc faceret, non eſſet neceſſe hoc facere, ſcʒ ꝙ daret
poſſeſſoꝛi, ſʒ ſufficeret ſolum ꝙ auocata eſſet ab eo, vt d. l. Lu-
cius. ⁊ ideo dic, ꝙ ibi in fauoꝛē militie, ſm p̄mā ſol. hic poſitā,
q̄ ↄ̄gruit illi legi ⁊ ſcđa cōuenit l. Lucius. vt ſ. dixi. Ad l. ↄ̄rias
hic allegatā. reſpōde vt in gl. ⁊ bene. Tene p̄mā ſol. Ad l. j. hic
c alleg. rñde, ꝙ ibi eſt ſpeciale. Quero, ſm Iac. de Are. [c] nunq̄d
4 † Imperatoꝛ poſſit rē meā [d] alij dare. Sed tu dices, ꝙ eſt in-
d culcatio verboꝝ cum q̄ſtione precedenti. Ego dico, ꝙ non eſt
verũ. imo eſt penitus diuerſa. Circa q̄ videṫ p̄mo dicendũ, qđ
nō poſſit donare, cũ certum eſt ꝙ id quod noſtrũ eſt, ⁊c. l. id ꝙ
noſtrum. ȷ. de reg. iur. ſed iſta eſt talis, ergo, ⁊c. In ↄ̄riũ faciũt
p̄allega. ll. item ſi verberatum. ⁊ l. Lucius. Quid dicendum?
Iac. de Are. vtitur aliq̄bus verbis, nō tñ perfecte, ⁊ dicit ꝙ in
diſtincte non pōt. argu. p̄alle. l. id qđ noſtrũ. Sed interdũ ex
cauſa pōt, vt legem condendo, interdũ cognoſcendo, ⁊ tunc ſpe
ctatur ſnīa, vt in §. j. in auṫ. de ince. nup. ⁊ C. de mulie. q̄ ſeruis
ꝓprijs. l. vnica. ⁊ extra de heret. cum ſim. li. vj. Interdũ ſpectaṫ
ſnīa cōdēnādo, vt ꝑ totũ tit. de bon. dā. C. ⁊ ff. ⁊ l. ſi q̄s itantam.
cũ gl. ſua. C. vñ vi. in gl. ſuꝑ verbo, amittat. Interdũ transfert
iuriſdictionem exercendo ſeu extēdēdo, vt l. fi. C. de iure dom.
dũmodo nō erreṫ in executiōe, vt no. in l. elegāter. circa princi.
ȷ. de pig. acti. tunc eñ nihil transfert, vt ibi no. in gl. j. Interdũ
mediante ↄ̄ctu priuat me dñio rei mee, ⁊ hoc dupliciter, q̄ꝛ par
tē hʒ in re q̄ transferṫ, ⁊ tunc recurre ad l. j. C. de ven. re. fiſca. li.
x. Interdũ nullā ꝑtē hʒ, ⁊ tũc recurre ad l. j. ij. ⁊ iij. C. de quadri.
p̄ſcri. Et his dictis, v̄r cōtētus Iaco. de Are. Sed tu dic, ⁊ me
e lius. ⁊ ſic q̄ro nũq̄d legē condendo poſſit ſimpliciter auferre [e]
dñium rei mee, ſine aliqua cā? Et dico ꝙ non, vt dicit Inno. in
c. que in eccleſiarũ. extra de cōſti. ⁊ in c. q̄ꝛ pleriq̄ʒ. de immu. ec-
5 cle. Itē † q̄ro q̄d de ciuitate? Dico idē multo foꝛtius, ꝙ etiam
legē condēdo, dñiũ rei mee ſine cauſa auferre nō pōt. Et ſic in
telligo l. toties. §. fi. ȷ. de polli. cũ cauſa poſſit. ⁊ ſic ītelligo l. ſi ꝓ-
uatus. ȷ. q̄ ⁊ a qui. q̄ lex nō eſt alibi. Sic intelligo l. vēditoꝛ. §. ſi
cōſtat. ȷ. cōmunia p̄d. q̄ §. eſt ſingularis, quātũ ad hāc materiā
magis quā aliqua alia lex, q̄ ſit in mundo. Ad qđ facit gl. in l. ij.
circa fi. magne gl. C. que ſit lon. cōſue. vbi tenet expreſſe, qđ que
libet vniuerſitas hoc facere non poſſet, ⁊ ſic ciuitas vel aliud
collegium, hoc poſſet facere, ꝙ aliq̄d minuaṫ de pr̄imonio meo.
ex quo cōcludo ꝙ ciuitas ſine cauſa non poſſet auferre dñium
6 rei mee. ¶ Itē quero † q̄d de reſcriptis? Et dicimus ſm gloſſ.
ꝙ nō, vt l. j. ȷ. de ↄ̄ſti. prin. ⁊ l. quoties. C. de p̄ci. Impe. offer. ⁊ l.
fi. C. ſi ↄ̄ ius vel vti. publi. vbi ſine cauſa ꝑ reſcriptũ nō pōt me
priuare dñio. Iac. But. dicebat ꝙ allegata gl. dicit verũ, ſcili-
cet ꝙ nō poſſit ex voluntate, q̄ꝛ non vult, ſed ex poſſibilitate ſic,
q̄ꝛ ex quo princeps ponit clauſulā derogatoꝛiā, vt in d. l. quo-
ties. ēt in eiuſdē poteſtate ſit, eādē clauſulā derogatoꝛiā tolle-
re, dicēdo, nō obſtante tali lege. Quod nititur ꝓbare tali mo-
do, q̄ꝛ q̄ habent eandē cām ꝓductiuā, habēt eundē effectũ, vt l.
q̄bus. ȷ. de legi. ſed eadē eſt cauſa legis ⁊ reſcripti, q̄ꝛ a volun-
tate ⁊ cōſenſu tantũ cauſanṫ, ergo debēt eſſe paris potētie. Sʒ
ꝑ legē pōt, ergo ⁊ ꝑ reſcriptũ. vt ſ. ꝓbatũ eſt. Maioꝛ ꝓpoſitio
eſt vera: q̄ꝛ ea q̄ dependent a conſenſu ⁊c. Sed minoꝛ, ſeu ſecun
da ꝓpoſitio, ſm Logicos, ꝙ eadē ſit cauſa per oīa reſcripti ⁊
legis, nō eſt vera, vt ꝓbabo, quare, ⁊c. nam l. dicit, ꝙ leges fiunt
cũ magna deliberatiōe, vt l. humanũ. C. de legi. ſed reſcripta ex
quadā importunitate, ⁊ indeliberate cōcedunṫ, vt l. j. C. de pe-
ti. bono. ſubla. Et hanc rōnē inter leges ⁊ reſcripta vltra rōnē
meā ponit gl. extra de conſti. c. ij. li. vj. Et ſi tu iudicare velles,
diceres, ꝙ intelligis in reſcripto, ꝙ cōſtat tũc q̄n cũ delibera-
f tione fuerit cōceſſũ. Sed rñdeo, ⁊ dico [f] ꝙ poteſtatē legis cō-
dēde Princeps habet a Deo, vt ī auṫ quomodo opoꝛ. epiſ. §. j.
Sed poſſibile eſt, qđ legē condēdo vel reſcriptũ, concedat ali-
quid qđ repugnet legi diuine vt charitati, ſed ſic condēdo re-
pugnaret, quare ⁊c. Sed quāuis lex Dei poſſit diſtigui in his
q̄ non inducunt peccatum, vt no. in l. j. de conſtitu. prin. vt in te
ſtamēto req̄runṫ ſeptem teſtes, ⁊ lex Dei dicit, ꝙ in oꝛe duoꝝ
vel triũ ſtat omne verbũ: q̄ꝛ tñ in his q̄ peccatũ inducerent, lex
non valet, ergo multo minus reſcriptum, q̄ꝛ debet cōtinere ho
neſta. vt iiij. diſtin. erit autē. ¶ Itē diciṫ hic, quod iura p̄rote-
ctionis ⁊ defenſionis, dicunṫ ſpectare ad p̄ncipem. Quero, q̄d
7 † importēt iſta v̄ba [g] recipio te ī ꝓtectoꝛē, ⁊ defenſoꝛē meũ * [h]
g Cano. ſe de hoc expediũt, ⁊ dicũt, ꝙ ſi q̄s reciperet ſub defen-
* ſione eccleſie, nō dʒ eũ eccleſia defendere cũ armis, ſed v̄r ei ma
h gis reuerētia deberi q̄ alteri, vt ꝓbatur ex tex. c. recepimus.
extra de priuile. cũ gl. ibi poſita. Sʒ nos poſſum⁹ ꝓbare oppo
ſitum, ꝑ verbũ p̄rotegere, videṫ eñ impoꝛtare cũ armis defen
dere, vt eſt tex. ⁊ gl. in l. deſertoꝛē. §. fi. ȷ. de re mili. Itē pōt ꝓba
ri in l. j. ⁊ fi. C. de ꝓfeſ. ⁊ med. li. x. q̄cq̄d iſti dicāt. Sed ſi loque-
ris in materia ↄ̄ctuũ, de quoꝝ natura eſt iudicialis defenſio,
vt l. fi. C. de act. emp. cum ſi. tunc intelligiṫ ſine armis. Ubi aũt
natura ↄ̄ctus nō repugnat, dico ēt ꝙ tenetur defendere cũ ar-
8 mis. ꝙ no. ¶ Itē no. hic ꝙ illis, † q̄ periti ſunt [i] eſt credēdum.
i Et ſic dicit Odoffred. ꝙ ſi dubitaṫ de vulnere an ſit moꝛtale,
k vel nō, ꝙ ſit renũtiādũ iudicio, ⁊ teſtimonio medicoꝝ. [k] Ad
ꝙ facit l. ſemel. de re mili. li. xij. ⁊ tex. in c. ſignificaſti. in fi. extra
de homici. ⁊ in hmōi p̄ctis habem⁹ tex. infinitos, vt in alluuio
ne, de quo recurriṫ ad ruſticos, vt eſt gl. §. p̄terea. Inſti. de re.
diui. v̄. plane. §. lōgioꝛi. Sic in ſimili. ſi tractaṫ de domo, recur
raṫ ad magiſtros, vt in coꝛ. de non alie. §. ꝙ aũt. ⁊ no. in Spe. in
ti. de ꝓba. §. fi. circa fi. Sed aduerte. vidimus de iſtis ꝑitis, ꝙ
l dʒ eis credi. [l] Quero nũq̄d crediṫ eis ſimpliciter: an vero cũ
ſcr̄o, vt dicun⁹ ī teſte. Certe v̄r dicēdũ ꝙ nō, vt l. j. §. j. cũ gl. ſuꝑ
verbo, vel due. ȷ. de ven. inſpi. ⁊ qđ in ſimili habeṫ in l. iuriſiurā
di. C. de teſti. in gl. ⁊ ibi dixi. In ↄ̄riũ v̄r alia glo. in v̄. ab his. in l.
cōparatiōes. C. de fide inſtr. vbi tractaṫ de ↄ̄paratiōis mate-
ria, recurriṫ ad tabellionē, ⁊ ſic h̄. Quid dicemus? Breuiter
credo eſſe verũ, q̄ꝛ ſi q̄ris nunquid deponat cũ ſacramēto ap-
poſito aſſertoꝛie. ⁊ ſic ēt dico ꝙ non. Et ſic intelligo p̄mas gl.
Ratio, q̄ꝛ ius nō dʒ facere, vt q̄s incidat in periuriũ, vt l. j. C.
de indi. vidui. ⁊ l. j. C. ſi aduer. ven. ⁊ ſic eſt impoſſibile perfecte
ſcire ꝙ nō conſtat, q̄ꝛ poſſet decipi. Pro quo facit text. p̄alle.
in l. j. ff. de vē. inſpi. q̄ꝛ dicit ibi debere referri p̄gnantez videri,
vel nō, qđ q̄dē in teſte nō admittiṫ, ꝙ in obſtetrice admittiṫ, vt
ibi tex. ⁊ ideo lex admittit ad talē rōnē, qualē referre pōt. Sʒ
ſi tu q̄ris de ſacramēto ꝓbatoꝛio, tunc dico ꝙ ſic, q̄ꝛ euitatur
ꝑiuriũ, ⁊ ſic intelligo gl. p̄alle. l. cōparatiōes. Preterea pro
hoc v̄r bon. tex. cũ gl. in l. hac edictali. §. his illud. ver. mobiliũ
vero. C. de ſecun. nu. vbi medio iuramēto ꝑ eſtimatoꝛes, fit eſti
matio rerũ mobiliũ donatarũ vxoꝛi, q̄ trāſiuit ad ſcđa vota. ⁊
ꝓ hoc habem⁹ l. nemini. C. de aduo. diuer. iudi. vbi doctoꝛ depo
nit de peritia ſua, ⁊ tñ iurat, ꝙ intellige, vt dico. ¶ Item po-
m tes ex hoc videre, vtrũ ⁊ qualiter debeāt iurare doctoꝛes, [m]
deponũt in examinatiōe ſcholaris, apud epiſcopũ, vel archi-
diaconũ, ꝓ ipſo ad doctoꝛatus apicē ꝓmouendo, quē pauciſſi-
9 mi recte attingunt, ſm Cy. hic in lectura. Itē † quero, nos dici-
mus, ꝙ ꝑſone iſte admittũṫ ad deponēdũ de arte, ⁊ peritia. nũ
n q̄d ſufficiat vnus, [n] cũ alibi dicatur, Vox vnius, vox nulli⁹, vt
l. iuriſiurādi. C. de teſt. nũq̄d, ⁊ hoc hic erit. Sol. Circa hoc di
co, ꝙ aut in ciuitate reperiunṫ plures periti, aut vnus tantũ.
Si vnus tm̄, tunc depoſitio vnius ſufficit. Si plures, ⁊ tũc nō:
vt eſt tex. in coꝛp. de nō alienā. §. ꝙ aũt. ver. ⁊ vt neq̄ʒ. colla. ij. q
* §. de ſacramēto ꝓbat. * ⁊ eſt no. ⁊ ſic eſt arg. ꝙ ſi q̄s eſt aduoca
tus illius q̄ eſt vulneratus, ꝙ habet tacere in poſitionibus, ꝙ
ſi ſint plures in ciuitate ꝑiti, ⁊ pars ponit vnũ, hic habeo tace-
o re, [o] ⁊ in ↄ̄cluſione opponere, poſtea ꝙ reperianṫ plures, ſi vn⁹
tātum p̄ponitur, q̄ꝛ tunc non ſufficiat, ⁊ vide ꝙ not. in l. decē.
⁊ ibi dixi. ȷ. de verb. oblig.

ADDITIONES.

* CLAVD. DE SEIS. ¶ Omne. Habemus ēt gl. q̄ ponit diffe-
rētiā in ſolum ⁊ vniuerſum in l. nihil eſt aliud. ȷ. de verb. obli.
a ¶ Quero dicitur hic. Vide gl. in cle. ſepe. in ver. cōſtitutione
ſancimus de verb. ſigni. que dicit, ꝙ ſanctio eſt cum pena, ⁊ cō-
ſtitutio ſine pena. Vide ibi omnino Andr. Barb. Vide etiam
Decium in rub. de conſti. ij. lectura.
b ALEX. ¶ Dñs mũdi. Qualiter imꝑatoꝛ ſit dñs mũdi, vide
late Bar.

Bar.in l.j.§.per hanc.ff.de rei vendi.et vide per eundẽ in l.hoſtes.in ij.q.de captiuis.Bal.hic.Et dum Bar.dicit,ꝙ imperatoꝛ nõ eſt dñs rerũ particulariũ,idem tenet Alex.conſi.lxxvj.in cauſa ⁊ lite.lib.ij.⁊ conſi.cxij.in cauſa ⁊ lite vertente.iiij.lib.

c AND.BARBA. ¶ Jac.de Are.Adde que dixi in c.que in eccleſiarũ.de conſti.⁊ vide Joan.And.in conſi.cccvj.an ciuitas poſſit donare bona ſui ciuis alteri.

d ALEX. Rem meã.An Imperatoꝛ poſſit rẽ meã donare,vel auferre,etiã legẽ condendo?Et cõcludit ꝙ ſine cauſa,non,cum cauſa ſic.Et vide Bar.in l.fi.C.ſi cõtra ius vel vti.public.per Bal.⁊ Ang.in l.ij.in pꝛin.C.de quadri.pꝛeſcrip.⁊ ſingulariter Bal.in l.fi.C.ſenten.reſcin.nõ poſſe.¶ Adde Bald.cõſi.xiiij.⁊ ſe.iij.li.⁊ cõſi.cclxxviij.ij.li.⁊ ccxxiij.iij.li.Ang.cõſi.xvij.⁊ cxxix.Abba.conſi.lxxxiiij.j.li.vbi dicit quod cauſa ſemper pꝛeſumitur in pꝛincipe.Paul.de Caſtr.conſili.ccxxvij. ¶ POMA. ¶ Pꝛo hoc vide Bar.in l.fi.ver.circa hoc.C.ſi contra ius vel vti.pub.⁊ Alex.conſi.cxxiiij.iij.vol.⁊ Pꝛepoſi.cap.quo iure.viij.diſtin.⁊ Panoꝛ.conſi.vlt.volu.j.Ang.Aret.in §.fi.Inſti.de offi.iudi.vide Imo.conſi.cxlvj.

e ALEX. ¶ Auferre dñium.Uide Bar.in l.ambitioſa.de decre.ab oꝛ.faciẽ.⁊ in cõſti.Codi.§.qbus.in fi.⁊ qđ no.Bart.in l.de appel.recipiẽ.⁊ no.Bar.in v.q.pꝛin.in fi.in l.oẽs populi.⁊ ꝙ dixi poſt Bar.in l.ꝓhibere.§.plane.qđ vi aut clam.dixit tñ Bal.ꝑ illũ tex.cũ gl.in l.de latronũ.C.q ad libertatẽ ꝓcla.nõ li.ꝙ tenet ſtatutũ,ꝙ banniti efficiãtur capientiũ,ꝙ dicit alibi nõ reperiri.Et põt ciuitas ꝓ pace habẽda res ciuiũ pꝛiuatorũ donare.no.Bal.⁊ Ang.in l.bene a Zenone.Et põt ciuitas facere ſtatutũ,ꝙ ĩ cauſis ſuis ꝓcedatur ſummarie appellatione remota,⁊ ſibimet ↄcedere ꝑuilegiũ,ſm Bal.in l.fi.C.quoꝛũ appel.Et vide circa no.hic ꝑ Bar.ꝙ no.Ang.in l.ij.C.de quadri.ꝑſcri.per illã l.vbi tenet ꝙ etiã ſine cauſa,pꝛiceps põt mihi auferre dñiũ.Idẽ dicit Ang.ĩ l.itẽ ſi verberatũ.§.j.de rei vendi.Quando aũt dꝛ ꝙ ciuitas poſſit,intelligo facta debita cõpenſatioe,vt ꝑ Bal.in d.l.itẽ ſi verberatũ.ꝑ Barto.⁊ alios in l.fi.in fi.ff.de pig.ac.Ang.clare in cõſi.cxxxvj.Et de materia ẽt per Ang.in cõſil.xij.⁊ in conſi.lij.⁊ Ang.in l.iij.§.ſi is.ff.qđ qſqꝫ iur.⁊ Bal.hic ⁊ Ang.ĩ l.ij.ff.de his q ſunt ſui vel alie.iur.⁊ ibi Bar.⁊ Ang.in l.itẽ ſi verberatũ.§.j.tenet ꝙ de plenitudine poteſtatis,ẽt ſine cã,poſſit Imperatoꝛ auferre mihi rẽ meã. ¶ Adde vltra allegata in ꝑcedẽti mea additiõe,Ro.cõſ.cccx.ver.eſt etiam concluſio,Abb.conſi.vlt.j.lib.

f ALEX. ¶ Et dico.In hac materia,vtrũ pꝛinceps poſſit tollere q̃ ſunt Juris ciuilis?vide ꝙ no.in l.j in fi.ff.de cõſt.pꝛinc.⁊ dic ſm Bal.ſin.in l.fi.C.ſen.reſcind.nõ poſ.qđ poterit auferre mihi dñiũ acquiſitũ per ſententiã,cũ illud dñiũ fuerit acquiſitũ de iure ciuili,ꝑ ea que no.in l.ex hoc iure.ff.de iuſt.⁊ iu.Et ſic cũ poſſit tollere ea que ſunt iuris,poterit tollere totale dominium.Quod perpetuo tene mẽti,Uide tamen Bar.in l.fi.C.ſi contra ius vel vtilitatem publicam.

g ALEX. ¶ Iſta verba,Quid impoꝛtẽt,accipio te in ꝓtectoꝛẽ ac defenſoꝛẽ.Adde no.ꝑ Bar.in l.ſtipulatio iſta.in pꝛin.de ꝟ.ob.Quid aũt impoꝛtent ſi quis ſubmittit ſe pꝛotectiõi ſuꝑioris,habeť ꝑ Cy.⁊ Bal.in l.j.C.ſi quacũqꝫ ꝑdi.pot.ad fi.⁊ quid ſi ſtatutũ dicat talis ſit extra pꝛotectionẽ cõis,ꝑ Cy.in l.j.C.de natura.liber.Et hic adde Pe.de anc.in cõſi.xciij.⁊ ꝑ Mod.in c.olim.de accuſ.Uide tex.⁊ gl.in c.ego.in verbo,ſaluo de iureiu.per Bar.in l.j.C.de exc.mune.li.x.Adde quid impoꝛtẽt illa verba ſubmitto me pꝛotectiõi.Dicit Bal.cõſil.cccc.j.lib.⁊ ſubmiſſionẽ ſimplicẽ,quis videať dare iuriſdictionẽ in terris ſuis,illi dño?vide Bal.cõſi.cccxciij.inter tres marchiões.ij.li.

h P.PAV.P. ¶ Et defenſoꝛem meum.Uide Barb.late in conſil.lxij.vol.iiij.vbi etiam ponit,an taliter recipiẽs,teneatur etiam defendere ſuis ſumptibus.Adde Fel.late in cap.pꝛopoſuiſti,extra de pꝛoba.Ale.in conſi.cxlviij.volu.ij.

* CLAV.DE SEYS. ¶ Defenſoꝛẽ meũ.Et quid impoꝛtẽt iſta ꝟba ꝓlata a pꝛincipe,vide ꝑ Pan.in c.recepimus.v.notab.⁊ in c.ex parte.ij.per illum tex.de pꝛiuileg.⁊ conſi.xij.

i POMA. ¶ Illis qui ſunt periti,eſt credẽdũ.Uide Alex.ĩ ↄſi.cxlviij.vol.ij.⁊ conſi.xxvj.⁊ cõſi.xv.in j.vol.Panoꝛ.in cõſ.xxj.vol.j.Feli.in c.ne innitaris.de conſti.⁊ in c.pꝛopoſuiſti.de ꝓba.⁊ vnũ verbũ.in c.quoniã contra falſam.iij.not.de pꝛob.⁊ aliqd in c.pe.iij.notabili.e.ti.⁊ in viij.notabili.⁊ in fi.apparat⁹,⁊ aliquid in c.veniẽs.ver.iiij.inquantũ de teſt.⁊ in c.fraternitatis.de teſt.⁊ c.de teſt.ver.fallit de teſti.⁊ in c.in noſtra.in fi.e.tit.⁊ in c.cũ cauſam.ver.Tertio tẽpera.de teſt.⁊ in c.tuis queſtionibus.eo.tit.⁊ c.qꝛ indicante.de pꝛeſcri.⁊ Cepol.conſi.xxviij.in ij.dubio.⁊ conſi.lij.⁊ Barb.conſi.lij.⁊ Barb.conſi.xlvj.eo.vol.Roma.conſi.ccv.Pan.cap.j.de iudi.Bart.in l.j.de ven.inſpi.

k ALEX. ¶ Medicoꝛũ.ꝓ vulneri.recurriť ad medicos,q teſtificanť in eccl'ia,Uide an iurẽt,⁊ qualiter,⁊ adde Bar.hic,q dixit ꝙ vbi tales deponũt ſuper tali facto,cuius veritas perfecte haberi põt,vt eſt in agrimenſoꝛe ⁊ ſimilib.tũc debẽt iurare de veritate,nõ de credulitate,vt etiã eſt de mente Bar.hic. ¶ Et tu adde Bal.hic.⁊ vide Franciſcũ de Are.in c.ꝓpoſuiſti.de pꝛobatio.quem ſequitur Bart.hic,⁊ vide Ange.de Aret.⁊ ibi addit ad trac.malefic.in verbo cicatrix.

P.PAV.P. ¶ Adde etiam ad iſtam materiam,ꝙ vbi aliquid relinquitur iudicio medicoꝛum,vel ſimilium,ſufficit tales eſſe peritos in illa arte,licet non eſſent doctoꝛati?Uide ſignãter Jaſon.in l.ij.pꝛope finem.ff.quiſqꝫ iur.in aliũ,⁊c.

l ALEX. ¶ Eis credi.Qualiter autẽ debeat ꝓcedi ad inueſtigationẽ medicoꝛũ ꝓ vulnere,an ſit remanſura cicatrix:vel an aliqs ſit infirmus,dicit Bart.multũ no.in l.ſemel.C.de re mil.li.xij.qđ talis denũtiatio facta ꝑ medicũ nihil operatur,niſi de hoc pꝛecedat diligens iudicis inquiſitio,⁊ ideo debet apparere de hoc in actis,quod no.ſm eũ ibi,⁊ idem ibi And.De hac materia late ꝑ Speculatoꝛẽ in titu.de ꝓbatio.§.fina.ver.hoc quoqꝫ in ſecũda ꝑte,⁊ hic refert Bar.⁊ vide gloſſam in cap.fraternitatis.de fri.⁊ male.per Canoni.in c.ꝓpoſuiſti.de pꝛobationibus.⁊ ibi Bal.dicit ꝙ non dicuntur pꝛopꝛie teſtes.late ꝑ Modernos in c.ſignificaſti.el ij.de homicid.vbi vide.Et de hac materia vide Ang.plene in l.ſi vacãtia.C.de bo.vac.li.x.⁊ aliqd ꝑ Lu.in l.j.§.fi.de ver.obli.ꝑ Bal.⁊ Ang.hic.

m ALEX. ¶ Jurare doctoꝛes.Doctoꝛi quomodo credatur de ſcholari:vide in d.l.neminẽ.de aduoc.diuer.iudi.⁊ late per Abb.in c.pꝛopoſuiſti.de ꝓba.per Ang.in repe.d.l.ſi vacãtia.

P.PAV.P. ¶ Uide Fely.c.ex literis.ad fi.extra de conſtitu.

n ALEX. ¶ Sufficiat vnus.An vnus vel plures medici requirãtur ad deponẽdũ,⁊ qd de ſimilib⁹ vide Bar.in l.ij.C.de põde.⁊ iuri.lib.x.⁊ in l.fi.ff.ad leg.coꝛne.de ſicar.⁊ in d.c.ſignificaſti.Bar.in l.j.§.fi.de verb.oblig.Bal.in l.directas.C.de teſtamã.⁊ vide ꝑ moder.in d.c.ſignificaſti.ꝑ Lu.ĩ l.j.§.fi.de ꝟb.ob.

P.PAV.P. ¶ Uide Fely.in c.pꝛopoſuiſti.ver.ſecunda cõcluſio.extra de pꝛobationibus.

* CLAVD. ¶ Sacramento pꝛobat.Uide circa hoc,que requirãtur,quales eſſe debeant Ale.conſi.xv.volu.j.circa finẽ.⁊ cõ.xxv.⁊ vide Imo.⁊ Are.l.j.ĩ fi.ff.de verb.obli.qui multa dicit ĩ materia.vide etiam.Panoꝛ.repetẽtẽ omnes iſtas queſtiones in c.pꝛopoſuiſti.de pꝛobat.vbi etiã ponit,an ſententia iſtoꝛũ poſſit retractari.

o ALEX. ¶ Habeo tacere.Debet ergo ꝓbari ꝙ ĩ ciuitate eſt vn⁹ ſol⁹,ad hoc,vt vni⁹ ſoli⁹ depoſitio ſufficiat.⁊ hec eſt mens Bar.De materia vide in c.pꝛopoſuiſti.de pꝛoba.⁊ in c.ſignificaſti.el ij.de homi.⁊ mens Bart.hic eſt dare cautelam aduocato,vt ſi iudex accipiat vnum peritum tantũ,quod aduocatus ſileat:quia ſi ſententiam habebit pꝛo ſe,bene eſt:ſi autẽ cõtra,poteſt appellare,quoniã iudex debeat capere duos peritos,Adde vt pulchꝛe Bal.conſi.ccc ij.ſecundo lib.⁊ vide qđ voluit Roma.conſi.xx.

§.Sed cum vos.

Hic põit qd ſcire expedit doctoꝛib⁹ ⁊ ſcholaribus,qd docendũ ſit,⁊ quid per doctoꝛes legendum,vſque ad §.⁊ antea
* quidẽ in tex.ibi neceſſe ſit.id eſt vtile * alias ĩpoꝛtaret neceſſitatem.Sed oppo.⁊ video ꝙ etiã non incipiẽtes ab inſtitutionibus efficiuntur ſapientes,ſed expone vt dixi.

ADDITIO.

* CLAV.DE SEIS. ¶ Utile.Sic ſumiť ĩ l.vnica.iuncta gl.l.j.de offic.pꝛefec.pꝛeto.

1 ☞ Lex per non vſum nõ tollitur,ſed deuiando,vel a recto diuertendo.

§.Et antea.

Sicut expedit ſcire quid ſit legendum ⁊ quid docendũ,tam ſcholaribus,quã
doctoꝛib⁹:ita ſimpliciter ſcire expedit quid olĩ legebať,⁊ tra
1 debať:quoniã oppoſita,iuxta ſe poſita,clari⁹ eluceſcũt.† Que
a ro nunquid per deſuetudinem [a] tollatur lex?Gl.de hoc dicit
hic ⁊ in coꝛp.de here.⁊ fa.circa pꝛinc.ſed verbo neglectas.⁊ in
ſti in ꝓemio.§.igitur.in glo.fi.qđ debes intelligere tolli ꝑ de-
b ſuetudinem [b] ſcilicet ſeu deuiãdo ſeu diuertẽdo a recto intel
lectu,ſed ex eo qđ nõ vtať,abſit a ſeculo:⁊ videť hic ꝙ tolleba
* tur* eodẽ mõ vt dixi.Pꝛo q̃ facit tex.hic,⁊ Inſtit.in ꝓemio.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Deſuetudinem.Joã.And.⁊ Abb.ĩ c.Joãnes.de cle.cõiu.dicit qđ quãdoqꝫ nõ vſus,nõ habet in ſe aliquẽ tacitũ actũ cõtra ius,⁊ non tollit legẽ,nec inducit cõſuetudinem.Secus ſi haberet in ſe tacitũ actũ,⁊ vide etiã que not.Cy.in l.ij.C.q̃ ſit long.conſue.in q.an ex factis negatiuis inducatur cõſuetudo.⁊ Bal.in l.de quibus.in ver.modo queritur an ex nõ actibus.ff.de legi.Et hic adde Ja.de Bel.in authen.de here.⁊ falci.in pꝛin.Cy.in l.ij.verſi.expediti.C.que ſit lon.conſue.in ij.q.per doc.in c.fi.in pꝛincipio de conſuetudini.in vj.

b ALEX. ¶ Tolli per deſuetudinem. An per deſuetudinem lex
tollat, adde Cy. in l. fi. C. de iur. do. impetran. vbi dixit nunꝗ̃
legem, vel ſtatutū tolli per non vſum, ſed per contrariū vſum
ſic. ⁊ quod tollatur lex, videtur tex. in l. receptitia, in pri. C. de
conſtit. pec. ibi inuſitato. ibi Bal. in principio. adde que no. in
c. j. de treu. ⁊ pace. ⁊ que dixi in l. de qbus. de legi. Adde Ang.
conſil. ciiij. ⁊ ſequen. Bal. conſi. cxvij. iij. li.
* CLAVD. DE SEIS. Tollebat. An lex tollat ꝑ cōſuetudinē
vide latiſſime ꝑ Fely. vltra oēs. in c. ij. extra de treug. ⁊ pace.

1 ☞ Notarius debet ponere in inſtrumento nomē contrahentium nouum ⁊ vetus, item cognomina.
2 Nominis mutatio, quando ſit permiſſa.

§. Nos vero.

Reprobatis modis antiquis tradē-
de ciuilis ſapiētie, ⁊ ſtudio ꝙ ſchola
res faciebāt, tradit modū quē ſcholares tenere debēt in addi
ſcēdo, ⁊ doctores in legēdo ſiue docēdo, ⁊ h̄ vſq; ad §. ſi. hec aūt
tria. Modo aduerte qđ mutat nomē in §. ſʒ q. v. diſcipuli. q fa
1 cit mētionē de noīe antiq̊, ⁊ ponit nouū. ꝙ facit † ad ar. ꝙ tabel
liōes debēt ponere ī inſtrumēto nomē ꝯhētiū, ſcʒ nomē vetꝰ,
⁊ nouū. Ita ałs habemꝰ, ꝙ ēt cognomē, vt l. Luciꝰ Titiꝰ teſta
mēto facto. ff. de fidei. lib. q ēt vtimur in ꝯctibꝰ, ⁊ teſtamentis.
2 Sed adde † ꝙ interdū fit mutatio nōis* authoritate legis, ⁊
a tūc eſt licitū, vt hic. Interdū fit ab ipſo eodē. ⁊ tūc interdū fit
frauduleter, ⁊ tūc icidit ī penā falſi. in tex. ⁊ gl. ff. de fal. Inter-
dū fit gn̄aliter, ⁊ ad libitū, vt ab iſta hora volo vocari talis.
iſta mutatio non nocet, quia non in fraudem eſt facta. l. j. C. de
muta. no. ⁊ no. l. falſi. prealleg. in prin.

ADDITIO.

a ALEX. Mutatio nōis. Utrū liceat ſibi nomen mutare, adde
Bal. ⁊ Ja. Bu. in p̄n. C. ⁊ Bal. in l. demōſtratio. in fi. p̄n. de ꝯdi.
⁊ demon. ꝑ Abb. in ꝓemio Decretaliū, ⁊ vide Bal. in l. filiū. C.
de ſuis, ⁊ le. Et ꝺ mutāte nomē Guelphū, vł Gebellinū. Pro
quo tex. in l. h̄ iure. §. fi. ff. de dona. ⁊ ꝙ Bal. in l. j. C. ad l. Jul. vi.
ſcel. ⁊ dicit Bal. in ru. C. de fide inſtr. ꝙ q mentit nomen ſuū in
ꝯhendo, vel in inſtrumēto, dicit falſuʒ ꝯmittere l. falſi nōis. ff.
de fal. Et de mutādo nomē, vide Bal. ſ. in princ. dige. in p̄ij. q. ⁊
in l. fi. C. de here. inſti. Mod. in c. accedens. de falſis.
1 ☞ Hypothecaria, ⁊ pignoratitia quomodo ſe habeant.

§. Tertij.

Aduerte ad quandā gl. quā alibi meliorē nō
habes, ⁊ dixi, ꝙ vult dicere emulor, id eſt in-
uideo vel ſequor, vel imitor. Sed prima expoſitio eſt verior, ſʒ
1 tū aduerte. ¶ Quero † quō actio hypothecaria, ⁊ pignorati-
tia ſe habeāt, ⁊ quomodo cōueniāt, ⁊ quomodo differāt. Dico
hoc modo. Si qdē loquimur de pignoratitia directa, dic ꝙ dif
fert ab hypothecaria natiuitate, vtilitate, ⁊ vita. Natiuitate,
q̄ hypothecaria naſcitur ex ſolo cōſenſu, vt l. ſi tibi decē. §. de
pignore. ff. de pac. ⁊ ibi dixi, ⁊ l. j. §. ꝑ ſeruuū. ff. de acq. poſ. ⁊ l. ij.
a C. qui potio. in pig. ha. Sʒ pignoratitia actio,[b] naſcitur rei in
teruētu, vt Inſti. q. mod. re ꝯhi. ob. §. fi. Et ratio differētie eſt,
q̄ cū directa cōpetat debitori ſoluta pecunia, ad repetēdū pi-
gnus l. ſi cū vēderet, ibi recipere, ⁊ l. ſi rē. §. omnis. ff. de pig. ac.
oportet ꝙ rei īteruemat traditio, alias nō poſſet repetere: qđ
ſecus eſt in hypothecaria, q̄ abſolute ꝯpetit. Itē differūt vti-
b litate,[b] q̄ pignoratitia eſt actio bone fidei, hypothecaria vero
eſt ſtricti iuris. vt in gl. Inſti. de ac. §. actionū. Item vtilitate
differūt in alio q̄ pignoratitia cōpetit directa, ⁊ ꝯria, directa
debitori ad repetēdū pignus, ⁊ creditori ꝯria, ſi fecit expenſas
in pignore, vt l. ſi neceſſarias. ff. de pig. ac. ſed hypothecaria ſo-
lū creditori. Itē differūt vtilitate, q̄ pignoratitia ſemꝑ eſt ꝑ-
ſonalis, ſed hypothecaria eſt in rē, vt l. pignoris. ff. de pig. ⁊ cō-
petit cōtra quēcunq; poſſidentem, ſed pignoratitia ſolū debi-
c tori, que cōpetit ex cōtractu. Item differūt vita[c] hoc modo, q̄
actio pignoratitia durat trigīta annis, actio hypothecaria in
terdū durat x. annis. interdū xx. interdū, xxx. interdū. xv. vt
no. in l. cū notiſſimi. C. de p̄ſcri. tri. ann. ⁊ C. ſi aduer. cre. l. j. ⁊ ij.
Sed tamē aduerte nunqd illud qđ dicimus ꝙ pignoratitia na-
ſcit demū interueniēte re, ſit ꝯria, vel directa? De directa eſt
d certū ꝙ non. Sed ſi q̄ris de illa que competit creditori,[d] tunc
ſecus, q̄ ſolo conſenſu naſcitur, vt l. j. de pig. act. quod no.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Pignoratitia actio. Limita vt per Bar. in l. inquili
no. ver. ſed pone. de dam. infec.
b ALEX. ¶ Differūt vtilitate. No. hāc differētiā inter pigno-
ratitiā ⁊ hypothecariā. Aliā differētiā vide ꝑ Bar ī l. ſi rē. §.
proprie. ff. de pig. ac. per Mod. Inſti. de act. §. actionum.
c ALEX. ¶ Vita. Pignoratitia eſt ſemper perſonalis, ſed vtrū
de iur. can. ſit in rē ſcripta, ita ꝙ forte ſoluta cōpetat ꝯ empto
rē pignorum, ⁊ ꝯ quemlibet poſſeſſorē. Inno. in c. cū conſtet. de
pig. dicit ꝙ eſt mera ꝑſonalis. Allegat hic no. ⁊ ſubdit ibi Hoſt.
ꝙ quomodocunq; actū ſit nō eſt vis: q̄ quicūq; pro poſſeſſore
tenetur, ⁊ ſic eſt ambulatoria. Ita refert, ⁊ latius Bal. in l. j. de
feu. dat. in vicē leg. cōmiſſo. limita per eūdē Bal. in l. j. C. de pi.
act. ⁊ in l. j. C. de non nu. pe. ⁊ vide Bar. in l. pignoris. C. de pig.
d ALEX. ¶ Creditori. Adde Bar. in l. ſi tibi. §. de pignore. ver.
potes dicere. ff. de pac.

1 ☞ Legem offendit, qui facit contra illam.
2 Iura, in quibus locis doceri poſſunt.
3 Conſuetudo longiſſima inducit priuilegium.
4 Expulſio de ciuitate non habetur pro deportatione.

§. Hec autē tria.

Supra dictū eſt, qualiter iu-
ra tradi debēt, hic autē ponit
in quibus locis tradi debeāt iſta iura, videlicet in ciuitate Ro
mana, ī ciuitate Atheniēſi, ⁊ in ciuitate Cōſtātinopolitana, ꝓ-
hibēs in alijs locis legi, ⁊ ꝯ faciētes punit: hoc dicit vſq; ad
a §. illud autē.* No. penā expulſionis de ciuitate. Sic. C. de epi.
1 ⁊ cler. l. quicunq;. cū ſi. ¶ No. † ꝙ qui facit contra legē, dr offen
dere legem, ⁊ non meretur a lege defendi. l. auxilium. §. in deli-
2 ctis. ff. de mino. Circa hoc † reuocatur in dubium: q̄ ſunt alie ci
uitates a regibus, ⁊ principibus condite, vtrū in his poſſint iu
ra doceri? gl. in ver. regijs vrbibus. dicit ꝙ ſic. Unde dic, ꝙ in
ciuitate Bononie, pn̄t iura doceri, q̄ eſt ciuitas regia. Nā fe-
cit eā Imperator Theodoſius, iuſſu beati Ambroſij, vt in le-
gēda beati Ambroſij reperit, que eſt apđ ſanctū Uictorē locū
religioſuʒ, ⁊ amenū cōſtitutū ſ. ſanctū Michaelē ꝺ nemore vbi
ego ſteti ꝑ magnum tempus ad ſtudendum, ⁊ reuidendum li-
bros per meipſuʒ. Sed licet ciuitas aliqua cōdita fuerit a prin
cipe, nō ꝓpterea poſſunt ibi doceri iura, niſi hoc habeat ex ſpe-
ciali cōceſſiōe, vt hic habuit ciuitas Beritēſiuʒ. que dr ciuitas
Auguſtana, q̄ Auguſti fuit priuilegijs pre ceteris predota-
ta, vt ff. de cēn. l. j. ⁊ l. j. C. de metropoli. Beryto. li. xj. tū vt in ea
poſſent iura doceri, ſuꝑ hoc ſpeciale priuilegiuʒ habet. vt hic.
Preterea ſicut exponēdo literā dixi, Alexandria ciuitas fuit
cōdita ab Alexādro, in q̊ fuit ſcđm Imperiū, vt dicā ff. titu. j. l.
ex hoc iure, ⁊ tū in ea nō poſſunt iura doceri, vt hic patet. Non
ob. ꝙ dr in vrbibus regijs, ⁊c. q̄ intelligitur de vrbibus regijs
ſingularibus, ſcilicet Romana, ⁊ Cōſtātinopolitana que dicū
tur vrbes ſingulares, vt C. de priuile. eorū qui in ſa. pala. mi-
li. li. j. lib. duodecimo, ⁊ in quibus iura nata ſunt, vt C. de fer. l.
omnes. in aut. vt eccle. Ro. gau. cen. an preſcr. ⁊ in aut. vt pre-
b po. nom. Imper. ¶ Quid ergo[b] ſi ciuitas[c] hoc priuilegio ca-
c reat?* Jac. de Are. dicit, qđ ſi hoc habet ex cōſuetudine lōgiſ
* ſima, ſicut hʒ ciuitas Padue, poſſunt ibi iura doceri legiti-
3 me, cū † talis cōſuetudo ſit ſimilis priuilegio, ⁊ facit quod lici
tuʒ ſit priuilegiū, vt ff. de aqua quoti. ⁊ eſti. l. hoc iure. §. ductꝰ.
⁊ C. de epi. ⁊ cler. l. quiſquis. Et cōſuetudo inducit priuilegiū.
xviij q. vj. c. ſeruitium. ⁊ extra de verb. ſig. c. ſuper quibuſdaʒ.
§. preterea. Itē probat, quod expreſſum ⁊ tacitum equipollēt.
ff. ſi certum peta. l. cū quid. Sʒ princeps ꝑmittendo alibi doce
ri, videtur concedere, ⁊ ſuam prohibitionem reuocare, vt ff. de
exerci. l. j. §. magiſtrū. ij. ⁊ ff. loca. l. cū in plures. §. locator. Hoc
ſentit Jaco. de Are. dicens, quod iura poſſunt doceri in locis
ꝑmiſſis ex priuilegio, vel conſuetudine antiqua, que pro lege
ſeruatur, vel ex permiſſione eius tacita, vel expreſſa, qui eſt
princeps, vel loco principis in territorio ſuo, ⁊ hi qui in talibꝰ
locis docent ⁊ docent dn̄t habere priuilegia que tribuit aut.
habita. C. ne filius pro p̄re. ⁊ que tribuit lex ff. de exc. tut. l. ſʒ ⁊
reprobari. §. fi. Plus dicunt quidā Moder. vt Richar. Ma-
lum. ꝙ poſſint hec iura hodie doceri in qualibet ciuitate vel ca
ſtro, vt Mutine, Rhegij, Parme, Uerſellis, ⁊ in caſtris. vt vi
dimus maxime ī ꝓuincia Marchie Anchonitane ꝓbat, q̄ vbi
ceſſat rō legis, ⁊ lex, vt ff. de iure patron. l. adigere. §. q̄uis. ⁊ ff.
de re mili. l. milites. Itē cū ratio vincat legē, poſſumus facere
contra legē rationi adherendo, vt dr gl. ff. de acq. rer. do. l. qua
rōne. §. litere. Sed rō quare prohibitū fuit iura doceri ī alijs
locis, illa erat olim, ne iura peruerterent ⁊ falſificarent, cum in
illis locis, nō erat copia iuriſꝑitorū, ſed cum hodie vbiq; ſint
iuriſperiti, nec ſit locus ꝑuerſioni vel falſificationi, ſicut olim,
ceſſat iſta ratio, ⁊ ideo ad hoc obſeruanduʒ non tenemur. Qđ
mihi non plʒ, q̄ tꝑe huius l. multe erant ſplendide ciuitates,
in qui. forte maior erat copia ſapiētū quā in ciuitate Berytē
ſi, ⁊ cū alibi nō poſſint doceri iura, neq; in Alexādria, neq; in
Cōſtātinopolitana ciuitate. dico ergo, qđ habere ſtudiū vel li
d cētiā docēdi, ꝓcedit ex priuilegio tm̄, vel[d] ex cōſuetudine lōgiſ
ſima, ſicut Padue, vbi eſt ſtudiū gn̄ale ex cōſuetudine, ⁊ ſic ea
dem priuilegia ſunt ibi, q̄ ſunt Bononie, vbi eſt ſtudiū ex con-
ſuetudine ⁊ ꝑuilegio Lotharij Imperatoris, vt dicūt quidā.
Quid ergo eſt, quod in publica doctoratus examinatione dr
epiſcopus vel archidiaconꝰ, Damus tibi licentiā eligēdi hic, ⁊
vbiq;

vbiqꝫ locorum. Sed dic ꝙ vbiqꝫ, accipitur pro omni loco ſcili-
cet idoneo, vt ī. de mu. ⁊ ho. l. gradatim. §. j. ⁊ arg. ī. de his qui
4 ſunt ſui vel alieni iur. l. j. §. quicūqꝫ. cū glo. † Ultimo q̄rūt hic
e quidam, vtrum hec pena expulſionis ciuitatis [e] habeatur pro
deportatione: ⁊ dicūt quidam quod non. per l. mathematicos.
C. de epiſ. aud. vbi aliud eſt expellere de ciuitate, aliud deporta
re, quod eſt no. quo ad bannitos noſtri temporis, qui de ciuita
tibus exbanniuntur, vtrum habeantur loco deportatorū, de quo
dicemꝰ ī. de offi. preſi. l. illicitas. §. qui vniuerſas. ⁊ dixi in l. j.
C. de her. inſtituen. Et iſta ſunt verba Cy.

ADDITIONES.

a AND. BARBA. ¶ Hec autem. Adde doctorib. in cap. tue.
de cle. non reſi. vbi late tangunt iura, an poſſint legi in alijs
ciuitatibus non priuilegiatis, vide que ibi recollegi.
b AND. BARBA. ¶ Quid ergo, vt habetur in ca. cauſam q̄ de
p̄ſcr. ⁊ i c. ſup q̄buſdā. §. p̄terea. extra. de ver. ſig. And. Barba.
c POMA. ¶ Ciuitas. Uide Alexā. conſi. iiij. in iiij. vol. ⁊ in cō-
ſi. xxv. fere per totum. in ij. volumine. Et ad hoc vide aliquid
per Prep. in c. reſponſa. ij. diſtin.
* Priuilegio careat. Cōtrarium tenet Bal. in proemio Decre.
vbi dicit, ꝙ oppida non poſſunt preſcribere priuilegia ſtudij.
d ALEX. ¶ Priuilegio tātū. Et an doctores dicātur habere
iuriſdictionē ordinariā, vide Bar. quod ſic. in l. ij. in tit. de op.
leg. ⁊ Bal. in authētica, habita. Sed an priuilegia conceſſa per
aut. habita. habeāt locum in forenſibus tantum, an etiaʒ in ci-
uilibus Bal. ibi videtur velle ꝙ tātū in forēſib. An doc. ⁊ ſcho
lares cuiuſlibet ſciētie habeāt illa priuilegia. ¶ Ad qd Bal.
cōſ. xxvj. j. li. cōſuluit, quod gratia nō diceretur ſurreptitia. ex
eo qd quis ſupplicauerat ſummo pōtifici ſe ſtudere in iure ci
uili, nō expreſſo loco, cū ſtuderet Mediolani, q ex antiqua cō
ſuetudine, dicitur habere ſtudium generale. ex quo ibi legi-
tur, ⁊ eſt ciuitas regia, ⁊ metropolitana.
e ALEX. ¶ Expulſionis ciuitatis. Bene facit c. j. de vſur. in vj.
⁊ in l. hi qui ſanctam. C. de apoſta.
1 ☞ Nomen demonſtratiuum, ad oculum ponitur intellectiue.

§. Illud autem. Hic ponitur q̄n̄o ſcribentes li
bros per ſigna, debent puniri
ciuiliter, ⁊ criminaliter, ⁊ hoc vſqꝫ ad ver. illud vero. Aduerte
1 ad §. hec aūt. ꝙ pnomē hic, hec, hoc, eſt † demōſtratiuū ad ocu
lū, nihilominus ponitur intellectiue, vt l. hec actio. de calū. de
* primo patet. Itē intellige hic de nominibus duplicatiuis, * ſe
cus in penis: vt eſt gl. in l. q teutrini. C. de murile. li. xij. q dico,
a ꝙ nō eſt verū, [a] q lex ꝙ allegat, loqtur ī caſu dubio. hoc eſt cer
b tū quare dico, ꝙ iſta gl. ⁊ nō illa. bene loqtur [b] quā not. de quo
habes tex. in l. qcūqꝫ. in fi. C. de heret. Itē aduerte, ꝙ debet pu
niri ſcribēs p ſigna. Dicit gl. ſecꝰ ſi reſecatione per abbreuiatu
ras. No. gl. que incip. no. ergo, ⁊c. que intelligit, ſi nō ſciret fal-
ſuʒ, q tūc eſſet ſecꝰ, vt ī. de eo qd cer. lo. l. fi. ⁊ vſqꝫ no. ī l. iij. ī. d
tri. ⁊ l. elegāter. §. nō ſolū. ī. d dolo. ⁊ l. exhibitiōis. C. ad exhi.

ADDITIONES.

* CLAUD. ¶ Duplicatiuis. Et vide de nominibus proprijs. ⁊
an ſufficiat exprimere primam literam nominis proprij, Felin.
in c. cum acceſſiſſent. no. j. de conſtitu.
a ALEX. ¶ Illud autem non eſt verum. Adde Bar. in l. ſtipula
tio iſta. §. eum qui. de verb. oblig.
b POMA. ¶ Bene loquitur. Illud tenet Iaſon in l. ſtipulatio
iſta. §. euʒ qui. in gloſſa prima. ff. de verb. obligatio. in §. hec au
tem tria. ver. quid ergo. vide Alexand. conſil. lxxiiij. volumine
iiij. Barba. conſi. xlj. volum. j. ⁊ conſi. liij. fere per totum, volu.
ij. ⁊ aliquid per Fely. in cap. cum contingat. de foro compet. v.
Secundo inquantum do. Abb.
1 ☞ Ludus eſt crimen, ⁊ venit criminis appellatione.

§. Illud vero. Hic habes, quod ſcholares nō de-
bent ludere, nec ipſis ludis ſe im-
miſcere, maxime illi qui rudes veniunt ad hanc doctrinam. Ul
timo loquitur de doctoribus docentibus hanc ciuilem ſapien
1 tiā, ⁊ hoc vſqꝫ ad fi. Et ſic no. † ꝙ ludus eſt crimē [a] ibi, ex quib.
a crimina, ⁊c. quod valet ad multa, vt in ſtatuto quod dicit, ꝙ bā
nitus de crimine, poſſit impune offendi, ⁊ occidi, ⁊ cum quidam
foret occiſus quia luſit, nunquid puniatur occidens? Et fuit
iſta q̄ſtio Piſis ſeu Peruſij, tēpore domini Nicolai de arma-
nijs. Et finaliter ipſe nullo modo volebat huic aſſentire, niſi qd
quidam doctor tunc Bonon. venit, ⁊ breuiter dixit per hunc
tex. quod talis occidens puniri non debebat.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Ludus eſt crimen. Si ſtatutum dicit, ꝙ bannitus
propter crimen, poſſit offendi, quidam fuit bannitus pro ludo,
⁊ ludus eſt crimen, ergo poteſt offendi. Bene faciunt plene no.
per Bal. in rubr. C. de condi. ob turpem cau. ⁊ omnino vide de
hoc in c. j. de ſacrileg.

De iuſtitia & iure. Rubrica j.

1 ☞ Imperator an debeat eſſe Chriſtianus, ad hoc vt habeat iu
riſdictionem temporalem.
2 Iudeus hodie non poteſt eſſe tutor Chriſtiani.
¶ Rubrica noſtra diuiditur in quinqꝫ p̄tes. In prima ponit in
uocationē diuini nominis. In ſcd̄a ponit denominationē impe
rialis culminis. In tertia enumerationē ſiue enucleationē no-
ui iuris. In quarta ponit nomē libri. In q̄nta ponit id, de quo
ad preſens tractare intendit. Scd̄a ibi, dn̄i. Tertia ibi, iuris
enucleati. Quarta ibi, digeſtorū. Quinta incipit, liber primꝰ.
No. gl. q̄ eſt ſuper verbo collecti. de cuius materia vide in p̄ce
dēti queſtiōe. ⁊ ibi dixi. No. ꝙ etiā Imperator inuocauit no-
mē dn̄i, ⁊ ſic fuit Chriſtianus, vt dixi ſ. in prin. ca. conſtitu. Et
1 ex hoc ſeqtur, ꝙ ſi nō fuiſſet Chriſtianꝰ † nō potuiſſet eſſe Im-
perator, nec haberet tēporalē iuriſdictionē, alr̄s dominationē.
Gl. tractat in l. ſpadonē. §. iā autē. ī. de excu. tu. ⁊ in aut. iuſiu
rādū ꝙ p̄ſta. ab his. §. j. in prin. vbi dicitur, quod nō pōt habe-
2 re iuriſdictionē tēporalē q nō eſt Chriſtianꝰ. Tutor † tn̄ [a] Chri
a ſtiani, pōt aliqs Iudeus eſſe [b] vt d. l. ſpadonē. §. iā autē. qd po
b teſt eſſe verū, ſecūdū iura illa antiqua. nō ſecūdū hodierna cū
tutor iurare debeat tactis euāgelijs, ꝙ non p̄ſtaret iudeus, vt
in aut. vt hi qui ob. §. fi. Sed contra iſta obſtat l. generaliter. §.
fi. ī. de decu. Sol. vt no. C. de iude. l. fi. ⁊ hoc modo ītelligo dicta
iura. vt ſ. dixi. ⁊ dic vt d. §. iam autem.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Tutor tn̄. Adde ꝙ iudeꝰ pōt ita teſtari, ſicut Chri
ſtianus. Ita tenet Bal. p illū tex. in l. fideicōmiſſa. in prin. ff. de
leg. iij. ⁊ nunqd Iudeus ligetur iuramēto, vide Panorm. cōſi.
xxxix. qd in c. j. de Iudeis. per Pau. ibi ⁊ p Imol. conſil. x.
b ALEX. ¶ Iudeus eſſe. Uide Roma. in l. pactum. C. de coll. p
Bar. in d. l. ſpadonem. ⁊ ibi tenet contrarium eius qd dicitur
hic per Moder. in c. fi. de iudi. in vlti. q.

LEX PRIMA.

1 ☞ Iuſtitia quomodo dicatur prius fuiſſe, quam ius.
2 Copula, ⁊, quando requirat concurſum copulatorum, ⁊ quan-
do reſoluatur in diſiunctiuam,
3 Proclamatio facta per poteſtatem, quod quicunqꝫ ceperit ta-
lem bannitum, habeat mille, quando valeat.
4 Expenſa facta capiendo bannitum, quando poſſit repeti.

Iurioperam. Hoc p̄ncipiū vſque
ad §. huiꝰ ſtudij, di-
uidit ī q̄nqꝫ p̄tes, ſcd̄m Ia. de Are. In p̄ma, po
nit qd oportet facere volētē ſtudere ī iure. In
ſcd̄a docet illud. In tertia, pbat authoritatem
Celſi, In quarta, ponit, qd habeat qs ꝯſeq ex h
ſtudio. In q̄nta ponit. vnde ſeqtur hic honor. Scd̄a ibi, ē autē.
Tertia ibi, nā vt elegāter. Quarta, ibi, cuiꝰ merito. Quinta
ibi, iuſtitiā nāqꝫ. No. tex. ibi bonos, nā duplici de cā, qs efficit
bonꝰ, metu penarū, ⁊ p̄miorū gr̄a. Opp. ⁊ vr̄ ꝙ debeat p̄mo
audire iſtitutiōes, vt ſ. ī p̄ma ꝯſtitutiōe. §. diſcipuli. Sol. verū
eſt vt ī ꝯrio. Sed anteꝙ veniamꝰ ad materiā ſeu diuiſionē, op.
dicit hic, ꝙ noſſe oportet, ⁊c. v̄bū opʒ ꝯnotat neceſſitatē, ſed ad
hoc vt cognoſcā aliqd, nō eſt neceſſe, vt cognoſcā p̄ncipiū. Un
de opp. d. l. neqꝫ natales. C. de pba. ⁊ l. fi. C. vn̄ cog. huiꝰ timore
a gl. [a] hic in v̄. prius exponit, opʒ. i. decet. vel melius ſʒ Dy. dic,
ꝙ ad ſciendū aliquid, non eſt neceſſe ſcire principium, ex quo, ⁊
ſic ꝯria loquūtur, ſed p̄ncipiū ꝓpter qd ſic, vt hic. Dicitur hic
1 ꝙ ius a iuſtitia dicitur, ſic † p̄us fuit iuſtitia quā ius. Opp. de
b l. iuſtitia. in prin. ī. e. Sol. dicit gl. debet exponi ius [b] ſuū. i. me-
ritū hominis. Uel melius ſm Dy. ꝙ aut cōſideratur ius ꝓut
eſt in habitu hominis, ⁊ tunc iuſtitia, ⁊ ius fuerunt, ⁊ ſunt in
omni tēpore. Aut cōſideratur ius ꝓut eſt in actu, ⁊ tūc iuſtitia
fuit prius, ⁊ poſtea ius, ⁊ ſic ītelligitur hic, nā ius eſt virtꝰ, iu
ſtitia eſt executio ipſius virtutis, vt inſti. e. in prin. Oppo. ex-
tra gl. dicitur hic, ꝙ ius eſt ars boni, ⁊ equi. Uidetur ergo qd
ius ſemp diſponat ſup bono, ⁊ equo, q natura copule eſt, quod
ſemp faciat ꝯcurſuʒ copulatorū, vt ī. de ꝯdi. īſti. l. ſi hr̄di. Sed
tūc inſtat, q̄nqꝫ ius diſponit ſup bono, licet nō ſit equū, vt ī vſu
capiōe, q̄nqꝫ ſup equo tm̄. Rn̄. q̄nqꝫ qualitas vna copulat duo
bus ſubſtātiuis. ⁊ tūc nō eſt verꝰ ꝯcurſus copulator, vt hic:
q̄nqꝫ duobꝰ adiectiuis, ⁊ tūc loquunt ꝯria. Opp. ad h. ī. d vſu.
le. l. ſi Titio fundꝰ. Sol. ibi copula ponit īter duo īcōpatibilia,
⁊ tūc reſoluit ī diſiūctiuā, vt d. l. ſi Titio. Simile ī l. fi. C. de co-
di. vnde tūc copula accipit, p vel. Op. ad hec d l. ea tn̄ adiectio,
2 ī. de le. iij. Pro quorū ſol. dic † q̄nqꝫ copula [c] ponit īter duo in-
c cōpatibilia, ⁊ tūc reſoluit in diſiūctiuā, vt in l. ſi Titio. ⁊ ad qd
valet, dic vt ibi, licet gl. aliter dicat, vt ī aut. h locū. C. ſi mu-
lier ſecū. nu. q̄nqꝫ ponit inter cōſonātia ſimul. ⁊ tūc aut conſo-